

OPINNÄYTETYÖ

Osallisuuden kautta kohti kulttuurituotantoja Nuoret Lahden kaupungin tulevaisuutta rakentamassa

Lauri Keskiväli

Kulttuurituotattaja Ylempi AMK
(60 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(12/23)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja Ylempi AMK

Tekijät: Lauri Keskiväli

Opinnäytetyön nimi: Osallisuuden kautta kohti kulttuurituottajia – Nuoret Lahden kaupungin tulevaisuutta rakentamassa

Sivumäärä: 59 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Minna Hautio

Työn tilaaja(t): Lahden Nuorisopalvelut, Mahdollistamo-hanke

Opinnäytetyö esittelee Lahden Nuorisopalveluiden käyttöön kehitetyn kulttuurisen nuorisotyön työpajamallin, jonka ytimessä on nuorten osallistaminen tulevaisuuden lahtelaisen kulttuurielämän ja heidän oman elinympäristönsä kehittämiseen.

Kehitetty työpajakonsepti pohtii yhteisen työskelyn hyödyn nuorten osallisuuden edistämiseksi.

Työpajamalli sisälsi kolme yhteistä työskentelykertaa, joissa työskenteli kymmenen lahtelaista nuorta, jotka lähtivät tutkimaan omaa elinympäristöään ja sitä millaisia kulttuuritapahtumia ja -palveluita he haluaisivat lisätä omassa kotikaupungissaan tulevaisuudessa. Työpajoissa hyödynnettiin kolmea työskentelymenetelmää; tulevaisuuden ennakointia, kulttuuriluotain-havainnointityökalua sekä soveltavan teatterin muotoa draamaa.

Työpajatyöskentely nuorten kanssa tuotti nuorten näköistä tietoa heidän toiveistaan ja näkemyksistään lahtelaisesta kulttuurista ja sen tulevaisuudesta. Työpajatyöskentelyn tuotosten jakaminen muille Lahden kaupungin palveluille ja yhteistyötahoille on tärkeää. Nuorten ideoiden kehittäminen sekä toivottujen toimintojen lisääminen vaatii Lahden kaupungin toimijoiden sekä alueen kolmannen sektorin yhteistyötä. Ideoiden eteenpäin vieminen on työpajamallin kannalta oleellista, jotta osallisuuden kokemus toteutuu ja nuoret pääsevät näkemään ideoidensa konkretisoitumisen. Tämä antaa viestin, että nuorten ideat nähdään arvokkaina ja hyödyllisinä.

Lahden Nuorisopalveluiden arvoihin kuuluvat vahvasti nuorten osallistaminen sekä nuorten rohkaiseminen omien vaikuttamismahdollisuuksiensa kasvattamiseen. Opinnäytetyö antaa Nuorisopalveluille konkreettisen työvälineen kulttuurisen nuorisotyön toteuttamiseen sekä pyrkii korostamaan nuorten oman äänen merkitystä kaupunkikulttuurin kehittämisessä.

Asiasanat: osallistaminen, kulttuuritoiminta, kulttuuritapahtumat, nuorisotyö, tulevaisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Cultural Manager, Master's Degree

Author: Lauri Keski­väli

Title: Towards cultural productions through participation – Young people building the future of the city of Lahti

Number of Pages: 59 and 2 attachment pages

Supervisor(s): Minna Hautio

Commissioned by: Lahti Youth Services, The Mahdollistamo Project

The thesis presents a cultural youth work workshop model developed for the use of Lahti Youth Services, the core of which is the involvement of young people in the development of future cultural life in Lahti and their own living environment.

The workshop model included three joint sessions with ten young people from Lahti who set out to explore their own living environment and what kind of cultural events and services they would like to see increased in their hometown. When imagining the future of Lahti, the workshops utilised three methods; foresight of the future, cultural probes and the form of applied theatre, drama.

The workshop produced information that reflects the hopes and views of future Lahti and its culture as seen by the participants. Sharing the results of the workshop to other services and partners of the City of Lahti is important.

Developing young people's ideas and increasing the desired activities requires co-operation between the operators and the third sector in the city of Lahti. Forwarding ideas is essential for the workshop model, so that the experience of participation is realised and young people get to see their ideas concretized. This sends the message that young people's ideas are seen as valuable and useful.

The values of Lahti Youth Services strongly include involving young people and encouraging them to increase their opportunities to exert influence. The thesis provides Youth Services with a concrete tool for implementing cultural youth work and aims to emphasise the importance of young people's own voices in the development of urban culture.

Keywords: inclusion, cultural activities, cultural events, youth work, future

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	LAHDEN NUORISOPALVELUT	9
	2.1 Lahden kaupungin ja Nuorisopalveluiden toimintastrategiat	12
	2.2 Lahden Nuorisopalveluiden arvot.....	14
	2.3 Osallisuuden käsite Nuorisopalveluissa.....	15
	2.4 Sosiokulttuurinen innostaminen Nuorisopalveluiden toiminnan ytimessä.....	16
	2.5 Kulttuurinen nuorisotyö ja Mahdollistamo-hanke	17
3	NUORILLE KEHITETYN TYÖPAJAN MENETELMÄT	20
	3.1 Tulevaisuuden ennakkoinnin menetelmät.....	21
	3.2 Kulttuuriluotain-työkalu havainnoinnin ja ajatustenkeruun välineenä	23
	3.3 Draama osana tulevaisuuden kuvittelemista	24
	3.4 Nuorten palaute työpajan kehittämisen välineenä	25
4	TULEVAISUUDEN KUVITTELEMISEN-TYÖPAJAT NUORILLE.....	27
	4.1 Miten työskentelymetodeja hyödynnettiin?	28
	4.1.1 Tutustuminen ennakkoinnin menetelmiin ja nuorten ajatukset heikoista signaaleista	29
	4.1.2 Kulttuuriluotainten hyödyntäminen havainnoinnin välineenä	31
	4.1.3 Draama tulevaisuuden kuvittelemisen välineenä	32
	4.2 Tuotosten ja työskentelyn dokumentointi.....	34
	4.3 Työpajojen rakenne ja toteutus	35

5	TYÖPAJATYÖSKENTELEN TULOKSET JA TARKASTELU.....	37
5.1	Heikoista signaaleista tulevaisuuden tavoitteita kulttuurikentälle.....	37
5.2	Kulttuuriluotaimista ideoita kulttuurituotannoille	39
5.3	Draaman avulla tulevaisuuden Lahden kuvittelemista	41
5.4	Työskentelyn tarkastelu nuorten palautteen kautta.....	42
5.5	Työskentelyn tarkastelu ja analyysi toteuttajan näkökulmasta.....	44
6	TYÖPAJASTA NOUSSEEN TIEDON HYÖDYNTÄMINEN.....	47
6.1	Mahdollistamon ohjausryhmä.....	49
6.2	Paikalliset toimijat, päättäjät ja kolmas sektori	49
6.3	Työpajan tuotokset Lahden Nuorisopalveluiden toiminnassa	52
7	LOPPUPOHDINTA JA KEHITTÄMISKOHDAT	53
	LÄHTEET	55
	HAASTATTELUT.....	59

1 JOHDANTO

Kulttuurinen nuoristyö on toimintaa, jossa taiteen ja kulttuurin voimin tuetaan nuorten kasvua, itsenäisyyttä ja osallisuutta yhteiskunnassa. Kulttuurinen nuorisotyö käsitteenä on hyvin laaja ja sen yksiselitteinen määrittäminen on hankalaa. Käsitettä avattaessa voidaan kuitenkin kulttuurisen nuorisotyön pohjana pitää sen merkitystä ja tehtävää toimintana, jossa taiteen ja kulttuurin voimin pyritään tukemaan nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta yhteiskunnassa. (Nuori Kulttuuri 2023)

Kulttuurinen nuorisotyö on yhä tärkeämpi ja ajankohtaisempi aihe, jolla voidaan ylläpitää nuorten osallisuuden ja kuulumisen tunnetta. Yhteiskunnassa ja nuorisotyön kentällä on puhuttu nuorten hyvinvoinnin polarisoitumisesta. Koronapandemia, maailmalla tapahtuvat kriisit ja konfliktit sekä ilmastoahdistus tuottavat nuorten keskuudessa paljon haasteita mielen hyvinvoinnin kanssa. (Mieli Ry 2023) Kouluterveyskyselyssä tytöistä jopa kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. (THL 2023) Tätä taustaa vasten tarkasteltuna kulttuurisella nuorisotyöllä on oma nuoria kokonaisvaltaisesti tukeva vaikutus. Nuorten tulevaisuudessa tarvittavia taitoja kuten sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja, empatiaa, kriittistä ajattelua, sivistystä sekä ihmisenä kasvamisen taitoja kulttuurinen nuorisotyö kykenee tukemaan. (Nuori Kulttuuri 2023)

Kulttuurinen nuorisotyö antaa mahdollisuuden ja foorumin nuorten oman äänen esille tulemiselle. Nuorten tuottama kulttuuri ja taide tuovat esille asioita, jotka saattaisivat jäädä muussa tapauksessa pimentoon. Kulttuurisen nuorisotyön välinein nuorten on mahdollista tulla kuulluiksi ja nähdyiksi. Kulttuurisella nuorisotyöllä voidaan todeta olevan yhteiskunnallisia vaikutuksia, joita ovat monien lieveilmiöiden ehkäiseminen sekä demokraattisen ja monitasoisen osallistumisen kokemuksen kautta nuorten usko yhteiskuntajärjestelmään sekä demokraattiseen päätöksentekoon. (Nuori Kulttuuri 2023)

Lahden kaupungin Nuorisopalvelut on viime vuosien aikana alkanut panostaa enemmän kulttuurisen nuorisotyön tekemiseen Lahden kaupungissa. Organisaation sisällä työskentelee Kulttuurisen nuoristyön kehittämistiimi, joka koostuu henkilöstön jäsenistä. Konkreettinen panostus kulttuurisen nuorisotyön toteuttamiseksi Lahden kaupungissa on tammikuussa 2023 toimintansa aloittanut Mahdollistamo-hanke, joka tukee ja mahdollistaa nuorten unelmia ja ideoita omaehtoisen kulttuurin ja taiteen tekemisessä. Hanke tukee nuorten ideoita ja unelmia taloudellisesti ja ennen kaikkea tarjoamalla vankkaa tukea ja apua nuorille, jotka haluavat

toteuttaa itsenäisesti oman haaveensa tai ideansa. Hankkeessa pyritään toteuttamaan nuorten osallisuutta ja kulttuurisen nuorisotyön ideologiaa. (Lahden kaupunki 2023) Kulttuurisen nuorisotyön toteuttamisessa on Lahden kaupungille selkeitä hyötyjä, joita tukemalla ja nuoria yhä enemmän osallistamalla voidaan saada aikaiseksi kulttuurisesti eläväisempää ja rikkaampaa kaupunkimiljöötä, niin henkisesti kuin konkreettisesti.

Oman elinympäristönsä kehittämiseen osallistuneet nuoret ovat avaintekijöitä tulevaisuuden kaupunkikulttuurin ja heidän oman elinympäristönsä kehittämisessä. Nuoret ovat keskeisiä toimijoita ja heidän näkemyksensä ja panoksensa ovat olennaisia tekijöitä kaupunkikulttuurin ja kaupunkimaisen ympäristön monimuotoisuuden ja rikastumisen kannalta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella ja kuvata kulttuurisen nuorisotyön ja nuorten osallisuuden pohjalle kehitettyä työvälinettä, jonka tekemisessä Lahden Nuorisopalveluiden Mahdollistamo-hankkeen kehittämisryhmän sekä Nuorten työ- ja valmennuspalveluiden DraamaLab -toimialan nuoret olivat oleellisesti keskiössä. Työkalu on kehitetty Lahden Nuorisopalveluiden kulttuurisen nuorisotyön tiimin käyttöön ja sen tehtävänä on olla konkreettinen tapa toteuttaa kulttuurista nuorisotyötä Lahden Nuorisopalveluissa.

Työn keskiössä on kolme nuorten kanssa toteutettua työpajaa, jossa lahtelaiset nuoret pääsivät tuottamaan ajatuksia ja näkökulmia lahtelaisesta kaupunkikulttuurista. Työpajojen kautta nuoret tarkastelivat millaista kaupunkikulttuuria, ja kulttuuritapahtumia Lahden kaupungista puuttuu tai minkälaisen kulttuurin nuoret kokevat tärkeäksi omassa elinympäristössään. Työpajatyöskentely tarjoaa vaihtoehtoja nuorten täysivaltaiselle osallistamiselle ja pyrkii innostamaan nuoret ideoimaan omaa elinympäristöään kulttuurin näkökulmasta.

Työpajoissa työskentelyyn osallistui kymmenen lahtelaista 19–28-vuotiasta nuorta, joista osa kuului Mahdollistamo-hankkeen nuorten kehittäjäryhmään ja osa Nuorten työ- ja valmennuspalveluiden DraamaLab-toimialan työkokeilijoihin.

Työpajoissa keskeisinä ideoinnin ja tiedonkeruun välineinä on hyödynnetty tulevaisuuden ennakkoinnin menetelmiä, kulttuuriluotain-menetelmää sekä fiktiivisen ja esteettisen kahdentumisen kautta maailmaa tutkailevia soveltavan draaman työvälineitä.

Työpajatyöskentely nuorten kanssa pyrkii tuottamaan tietoa Lahden kaupungin Nuorisopalveluiden sekä kaupungin julkisen ja kolmannen sektorin toimijoille nuorten ajatuksista omasta ympäristöstään, sen mahdollisuuksista kulttuurille, sen puutteista kulttuurin

saralla sekä millaisia tulevaisuuden näkymiä nuorilla kulttuuriin ja kaupunkikulttuuriin liittyy. Opinnäytetyö kehitetyn työpajatyöskentelyn kautta tutkii kulttuurisen nuorisotyön roolia nuorten osallisuuden edistämässä Lahden kaupungissa. Yhteisen työpajatyöskentelyn kautta nuorten omaa ääntä pyritään korostamaan ja tuomaan yhä selkeämmin esiin.

Työpajatyöskentelyn tuotosten jakaminen kaupungin muille toimijoille on tärkeää. Tässä työssä pyritään myös kartoittamaan eri tahoja, joille nuorten tuottamaa informaatiota voitaisiin jakaa. Työssä pohditaan myös, millä erilaisilla keinoilla kulttuurisen nuorisotyön pohjaa yhteistyön näkökulmasta voitaisiin vahvistaa tulevaisuudessa Lahden kaupungissa.

Työssä on avattu Lahden kaupungin nuorten osallisuuden keskeisimpiä mahdollistajia, joita tässä tapauksessa on Lahden kaupungin Nuorisopalveluiden organisaatio, jolle tässä työssä esitelty nuorten osallistamiseen suunniteltu työpajakonsepti on tuotettu. Lahden Nuorisopalveluiden toimintaa ohjaa Lahden kaupunki ja sen arvot. Kaupungin keskeisenä arvona on osallisuus ja kuntalaisten osallistaminen yhteiseen päätöksentekoon ja oman elinympäristön kehittämiseen. Tätä taustaa vasten nuorten osallistaminen kulttuurisen toiminnan suunnittelemiseen sekä toteuttamiseen osuu hyvin Lahden Nuorisopalveluiden ja koko kaupungin toimintaan. Pohjana osallisuudelle on myös tulevaisuuden ennakointi ja nuorten kyky hahmottaa oma elinympäristönsä tämän ajan lisäksi tulevaisuudessa. Tulevaisuuden kuvittelemisessä positiivinen ajattelu ja mahdollisuuksien havaitseminen on keskeinen osa kulttuurisen nuorisotyön pohjaa, missä tähtäin on nuoren omassakin tulevaisuudessa.

Teoreettisena pohjana työssä käytetään Lahden kaupungin sekä Lahden Nuorisopalveluiden strategioita, osallisuuden pääkäsitteitä, sosiokulttuurisen työn peruseriaatteita sekä työpajoissa käytettävien menetelmien keskeisimpiä teoreettisia viitekehyksiä. Työpajassa työskenneltiin tulevaisuuden ennakkoinnin, kulttuuriluotain-menetelmän sekä teatterin soveltavan muodon, draaman keinoin. Mahdollistamo-hankkeen projektikoordinaattori on tarjonnut teemahaastattelun muodossa paljon tietoa hankkeen lähtökohdista, toteutuksesta ja tulevaisuudennäkymistä, jota on hyödynnetty tietolähteenä opinnäytetyössä. Työpajoissa työskennelleiden nuorten antama palaute ja kehittämisideat ovat työpajan tulevaisuuden kannalta oleellista tietoa, joka on kuvattu työssä ja tullaan hyödyntämään tulevaisuudessa.

2 LAHDEN NUORISOPALVELUT

Lahden kaupunki on reilun 120 000 asukkaan kaupunki (Tilastokeskus 2023) joka on Päijät-Hämeen maakunnan maakuntakeskus. Lahti on kasvava kaupunki, joka maantieteellisesti sijaitsee lähellä pääkaupunkiseutua.

Lahden kaupungin palvelut kuntalaisille on jaettu konsernihallinnon, sivistyksen palvelualueen sekä kaupunkiympäristön palvelualueeseen. Alla oleva organisaatiokaavio kuvaa kuntalaisille suunnattujen palveluiden järjestymisen Lahden kaupungin organisaatiossa.

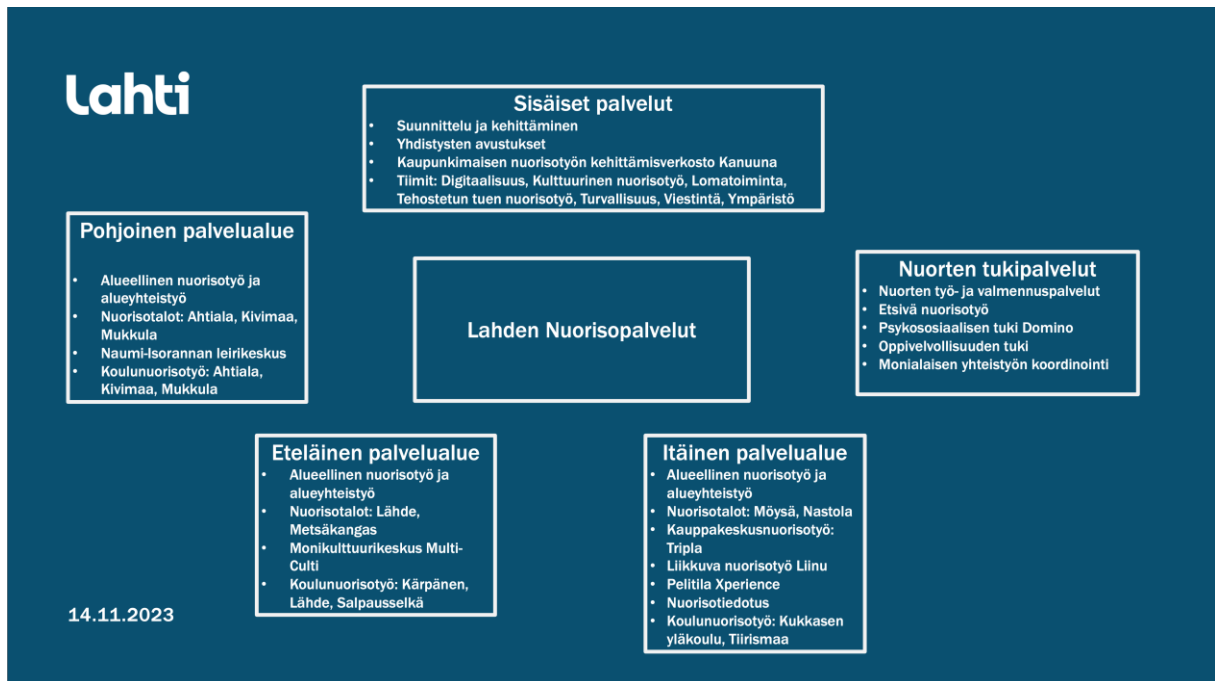

Lahden kaupungin organisaatiokaavio. Lahden kaupunki 2023.

Lahden Nuorisopalvelut on osa Lahden kaupungin organisaatiota. Nuorisopalvelut sijoittuvat Lahden kaupungin palvelukartassa Sivistyksen palvelualueen, Lasten ja nuorten kasvun vastuualueeseen. (Lahden kaupunki 2023) Nuorisopalveluiden toiminta kulkee lahtelaisten lasten ja nuorten mukana elämässä varhaiskasvatuksesta korkeakouluopintoihin saakka. (Lahden kaupunki 2023)

Nuorisopalvelut toteuttavat nuorisotyötoimintaa alueellisen nuorisotyön viitekehyksessä, koulunuorisotyötä, nuorten työllistämisen- ja tukipalveluita. Jälkimmäiseen nimen työmuotoon

kuuluvat nuorille suunnattua työpajatoimintaa, Etsivää nuorisotyötä sekä eri elämänvaiheisiin soveltuvaa psykososiaalista tukea. (Lahden kaupunki 2023)

Lahden Nuorisopalveluiden organisaatiokaavio. Lahden kaupunki 2023.

Lahden Nuorisopalveluiden toimintaa määrittää vuoden 2016 Nuorisolaki. Nuorisolain mukaisesti nuorisotyö- ja politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. (Nuorisolaki 2016, 8 §) Nuorisolain 2 § pykälän tavoitteena on edistää nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa (Nuorisolaki 2016, 2 §). Nuorisopalveluiden kohderyhmään kuuluvat kaikki lahtelaiset 10–29-vuotiaat, nuorisolain mukaisesti. (Nuorisolaki 2016, 3 §). Lahden Nuorisopalveluilla on iso rooli siitä, miten lahtelaiset nuoret kokevat oman osallisuutensa sekä arvonsa kotikaupungille, sillä käytännössä Nuorisopalvelut ovat vaihtelevasti läsnä lahtelaisten lasten ja nuorten eri elämänvaiheissa.

Vuonna 2022 Nuorisopalveluiden osallistujia ja asiakasmäärä oli 224 126. Nuorten työllisyyspalveluita käyttävien nuorten määrä oli 210, joista palkkatuella työllistettyjä nuoria oli 128. Suunnitelmallisesti tuettujen nuorten määrä oli 751. (Nuorisopalveluiden toimintakertomus 2022, 7) Asiakastyytyväisyyskyselyn mukaan nuorten tyytyväisyys

Nuorisopalveluiden toimintaan oli 4,5/5. (Nuorisopalveluiden toimintakertomus 2022, 7) Tämä kertoo siitä, että Lahden Nuorisopalvelut on näkyvä ja suosittu toimija paikallisten nuorten elämän eri vaiheissa.

Nuorisopalvelut toteuttaa aktiivisesti kansainvälistä toimintaa, jonka tarkoituksena on luoda sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävämpää ja ymmärrystä lisäävää maailmaa nuorille. Nuorisopalvelut toteuttavat yhteistyötä Euroopan solidaarisuusjoukkojen vapaaehtoistyön saralla. Nuorisopalvelut koordinoi ja tarjoaa konkreettista apua nuorille, jotka haluavat lähteä 2–12 kuukauden mittaiselle vapaaehtoisjaksolle ulkomaille töihin. Lahden Nuorisopalvelut toimii sekä lähettävänä että vastaanottavana tahona. Käytännössä Nuorisopalvelut tarjoaa muista maista tuleville nuorille paikan, jossa vapaaehtoisjakson voi toteuttaa. (Lahden kaupunki 2023)

Muuta kansainvälistä toimintaa Nuorisopalvelut koordinoi toteuttamalla erilaisia nuorisovaihtoja, joissa nuorista koostuvat ryhmät kohtaavat toisia nuorten ryhmiä muista maista. Nuorisovaihdoissa on oleellista nuorten maailmankuvan avartaminen ja vertaisoppiminen toisiltaan. Nuorisovaihtojen rahallinen tuki haetaan Opetushallituksen Erasmus+-ohjelmasta. Tällä pyritään madaltamaan nuorten omat kustannukset mahdollisimman pieniksi. (Lahden kaupunki 2023)

Pitkäkestoisin kansainvälisen toiminnan muoto on Pohjoismaisten nuorten ystävyysviikko NOVU, joka järjestetään vuorovuosin eri pohjoismaissa. NOVU viikolla nuoret käsittelevät erilaisia ajankohtaisia teemoja toiminnallisissa työpajoissa ja seminaareissa. Osallistuminen viikolle on nuorille maksutonta. (Lahden kaupunki 2023)

Nuorisopalvelut koordinoi ja ylläpitää nuorisovaltuustoa, jolla on nuorista koostuva edustus kaupungin eri lautakunnissa, valtuustossa ja kumppanuuspöydissä. (Lahden kaupunki 2023) Nuorisovaltuusto saa kerran kuussa puheenvuoron kaupunginvaltuustossa ja sen tehtävänä on tuoda esiin nuorten ajatuksia kaupungin tilanteesta, nuorten silmin nähtynä. Nuorisovaltuusto ottaa kantaa moniin asioihin. Nuorisovaltuusto pyrkii tiedottamaan ja olemaan nuorten näköinen ja kuuloinen väylä nuorten ja paikallisten päättäjien keskuudessa. (Lahden nuorisovaltuusto 2022)

2.1 Lahden kaupungin ja Nuorisopalveluiden toimintastrategiat

Lahden kaupunki on laatinut ”LAHTI 2030 -TEHTY KESTÄVÄKSI” strategian, jonka kolme pääkohtaa ovat, että Lahti on kestävästi elinvoimainen, kestävästi hyvinvoiva sekä kestävästi uudistuva (Lahden kaupunki 2022). Lahden kaupungin laatima strategia ohjaa Lahden Nuorisopalveluiden toimintaa. Luotu strategia ohjaa kaupungin kaikkea toimintaa ja siinä linjataan keinoja, joilla Lahti menestyy tulevaisuudessa.

Kaupungin strategiaa on koostettu neljässä vaiheessa vuosien 2021–2022 aikana. Lahtelaisia on pyritty strategian teossa osallistamaan mahdollisimman aktiivisesti yleisötapahtumissa, Lahden kaupungin työntekijöitä, eri elinkeino- ja kumppanuusverkostoja sekä lapsia ja nuoria kuulemalla. (Lahden kaupunki 2022)

KESTÄVÄSTI ELINVOIMAINEN

” Lahti tarjoaa kansainvälisesti kiinnostavan toimintaympäristön älykkäiden ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja liiketoimintaan

Suomen johtava ympäristökaupunki hyödyntää edelläkävijän potentiaalina ja tarjoaa yrityksille sekä asukkaille kestävän kaupunkirakenteen ja kilpailukyisen liiketoimintaympäristön.

Houkuttelemme uusia yrityksiä Lahden alueelle ketterällä ja monipuolisella kaavoituksella, lupapalveluja sujuvoittamalla sekä seudullisella yhteistyöllä.

Kasvamme kehittyvänä yliopistokaupunkina ja tuemme yritysten kasvua laajalla korkeakoulujen, oppilaitosten ja yritysten yhteistyöllä.

Ratkaisemme työllisyydenhoidon haasteet ja houkuttelemme alueelle osaavaa työvoimaa

Vahvistamme asemaamme pääkaupunkiseudun lähialueena ja kehitymme kansainvälisenä urheilu-, matkailu- ja tapahtumakaupunkina.

Teemme Lahden keskustasta elävän ja turvallisen sekä parannamme asuinalueiden viihtyisyyttä.

ELINVOIMAN MITATTAVAT TAVOITTEET

- Lahti on hiilineutraali 2025
- Kiertotalous-liiketoiminta kasvaa
- Yritysten ja työpaikkojen määrä kasvaa
- Yrittäjien arvio elinkeinopolitiikasta paranee
- Yritysten investoinnit lisääntyvät Lahden alueella
- Muuttoliike on positiivinen. Väkiluvun kasvuvauhti v.2026 on 0,5% ja 10 000 hiää v.2030
- Lahdessa on korkeakouluopiskelijoita 8500 hiää v. 2026
- Työllisyys kehittyä positiivisesti
- Osaavan työvoiman saatavuus parantuu
- Vierailijoiden lkm. Lahdessa palaa vuoden 2019 tasolle ja kasvaa sen jälkeen vuosittain 1,5%
- Keskustan viihtyisyys kasvaa
- Suurin osa uudesta rakentamisesta sijoittuu kestäville kaupunkirakenteen vyöhykkeille

**LAHTI 2030
TEHTY KESTÄVÄKSI**

Suomen johtavan ympäristökaupungin edelläkävijä tuo asukkaille hyvinvointia ja yrityksille menestystä.

KESTÄVÄSTI HYVINVOIVA

” Lahti on kaikkien lahtelaisten kaupunki, jossa jokaisella on mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen.

Edistämme hyvinvointia hyödyntämällä lähiluontoa kestävästi sekä lisäämällä matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuuri-mahdollisuuksia.

Taklaamme syrjäytymistä ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä ja etsimme yhdessä kumppaneiden kanssa ratkaisut päihdeongelmiin.

Tuemme lapsiperheitä, vahvistamme lasten ja nuorten hyvinvointia sekä tarjoamme terveelliset ja turvalliset oppimisen ja kasvun ympäristöt.

Tarjoamme kaikenikäisille asukkaille monipuolisia osallistumisen mahdollisuuksia, ja kehitämme lahtelaisten yhteisöllisyyttä sekä me-henkeä.

Huolehdimme siitä, että Lahti on hyvän ikääntymisen kaupunki.

HYVINVOINNIN MITATTAVAT TAVOITTEET

- Lahtelaiset ovat terveempiä ja liikkuvat enemmän
- Päihteidenkäyttö vähenee
- Syrjäytymisriskissä olevien määrä vähenee
- Lasten ja nuorten terveelliset elintavat, turvallisuuden ja osallisuuden kokemukset sekä koettu hyvinvointi paranevat
- Lähiluonnon virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat
- Luonnon monimuotoisuus vahvistuu
- Matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien saatavuus paranee
- Aktiivisesti osallistuvien asukkaiden määrä ja osallistumismahdollisuudet lisääntyvät

KESTÄVÄSTI UUDISTUVA

” Lahti on innostava ja palveleva kaupunki, joka tunnetaan uudistuvasta ja kokkeilevasta toiminnastaan.

Rekennamme kaupungin toiminnan talouden kestäväksi kasvulle.

Emme tee yksin, vaan etsimme aktiivisesti kumppanuuksia ja kehitämme kaupunkia yhdessä erilaisten toimijoiden kanssa.

Hyödynnämme digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja kehitämme tiedolla johtamista

Lupaamme sujuvan ja ystävällisen palvelukokemuksen niin kasvokkain kuin verkossa.

Kaupunki on houkutteleva työnantaja, jossa johtaminen on erinomaista ja henkilöstö on innostunutta sekä motivoitunutta.

UUDISTUMISEN MITATTAVAT TAVOITTEET

- Kaupungin tulorahoitus vuonna 2026 riittää kattamaan nettoinvestoinnit
- Lahti nähdään hyvänä kumppanina
- Tuotamme oikeaa tietoa avoimesti
- Palvelukokemus paranee
- Lahden maine hyvänä työnantajana vahvistuu
- Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi parantuu

**Arvot:
AVOIMESTI
VASTUULLISESTI
YHDESSÄ**

Lahden kaupungin strategia ja arvotiivistys. Lahden kaupunki 2022.

Kestävä elinvoimaisuus pitää sisällään tavoitteen, jossa Lahti olisi kansainvälisesti kiinnostava älykkäiden ja kestävien ratkaisujen toimintaympäristö, jossa panostetaan palveluiden kehittämiseen sekä liiketoimintaan. Elinvoimaa pyritään tukemalla yliopistokaupungin ja

yrittäjäelämän tiiviillä yhteistyöllä, työllisyyden parantamisella sekä Lahden maantieteellistä asemaa pääkaupunkiseudun lähialueena pyritään parantamaan. Lahti haluaa myös olla kansainvälisesti kiinnostava urheilu-, matkailu sekä tapahtumakaupunki. (Lahden kaupunki 2022)

Kestävästi hyvinvoiva Lahti pyrkii edistämään kuntalaisten hyvinvointia lähiluonnon hyödyntämistä matalan kynnyksen liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksia lisäämällä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen sekä terveellisiin ja turvallisiin oppimisen ja kasvuympäristöihin tullaan panostamaan. (Lahden kaupunki 2022)

Kestävästi uudistuva Lahti on innostava ja palveleva kaupunki, joka tunnetaan uudistuvasta ja kokeilevasta toiminnastaan. Kaupunki haluaa panostaa omiin palveluihinsa sekä pyrkii olemaan varteenotettava ja luotettava kumppani eri sektorin toimijoille. Lahden maine hyvänä ja työntekijöidensä hyvinvoinnista välittävänä työnantajana on myös keskiössä tässä strategian palasessa. (Lahden kaupunki 2022)

Lahden Nuorisopalveluiden toimintaan kaupungin laatima strategia lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi on Nuorisopalveluiden kannalta merkittävä strateginen suunta. Kaupungin yhteinen tahtotila lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi tukee Nuorisopalveluiden toimintaa ja käytännön tekemistä.

Päijät-Hämeen sivistys-, sosiaali- ja terveystieteiden, kolmannen sektorin sekä seurakunnan asiantuntijoista koostuva asiantuntijaryhmä on työstänyt lastensuojelulain mukaisen asiakirjan, joka toimii lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Myös alueen lapsia ja nuoria kutsuttiin määrittelemään mitä hyvinvointi heille itselleen merkitsee. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2022–2025. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025, 5–6)

Suunnitelman kärjet on jaettu neljään kokonaisuuteen: osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus sekä terveelliset elintavat. Osallisuus ja yhteisöllisyys ymmärretään suunnitelmassa koko elämää koskevana käsitteenä, johon kuuluu osallistumisen ja mielipiteen ilmaisun lisäksi oman elämän hallinta ja yhteisöllisyys. Mielen hyvinvointia ylläpitää perheen toimiva arki ja sujuvat peruspalvelut. Tukea tulee saada matalalla kynnyksellä varhaisesta vaiheesta alkaen. Arjen turvallisuuteen vaikuttavat välittävät ja läsnä olevat aikuiset turvallisissa ja terveellisissä ympäristöissä. Näiden tehtävänä on tukea lasten ja nuorten hyvää arkea, kaikissa heidän elinympäristössään, niin koulussa kuin vapaa-ajalla. Jokaisella lapsella,

nuorella ja perheellä on keinoja, taitoja sekä tietoa tehdä terveellisiä ja kestäviä valintoja arjessaan. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025, 4)

Strategisesti Lahden kaupunki ja tätä kautta Lahden Nuorisopalvelut panostaa nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemuksen kasvattamiseen.

2.2 Lahden Nuorisopalveluiden arvot

Lahden Nuorisopalveluiden taustalla vaikuttavat Lahden kaupungin strategiasta kumpuavat arvot; avoimesti, vastuullisesti, yhdessä. (Lahden kaupunki 2022) Samaiset arvot sitovat kaikkia Lahden kaupungin palveluita ja täten samaiset arvot leimaavat Lahden Nuorisopalveluiden toimintaa.

Arvot läpileikkaavat Nuorisopalveluiden työtä kaikissa sen sisäisissä työmuodoissa. Kaikissa yksiköissä on vuoden 2022 aikana työskennelty arvojen parissa ja pyritty viemään arvot kunkin toimintamuodon arkeen. (Lahden kaupunki 2022) Avoimuus Nuorisopalveluissa käsitetään ennakkoluulottomuutena asiakkaita sekä kollegoita kohtaan. Viestintä ja kommunikaatio pyrkii avoimuuteen ja selkeyteen sekä asiakkaiden kuin kollegoiden välillä. Erilaisten päätösten syyt, tausta ja päätöksentekoprosessi kerrotaan avoimesti henkilöstölle. Avoimuuteen liittyy myös esteettömyys, jotta palvelut olisivat kaikkien nuorien käytettävissä. (Lahden kaupunki 2022)

Vastuullisuuden teemaa on yhteisessä arvotyöskentelyssä avattu siten, että jokainen työntekijä ottaa vastuun oman työnsä laadusta ja pyrkii vastuulliseen kohtaamiseen omassa työssään. Työntekijät pyrkivät huolehtimaan omasta osaamisestaan ja ylläpitämään kehitysmuotoista ilmapiiriä. Vastuullisuuteen liitetään myös kestävän kehityksen teemat. (Ympäristöministeriö 2023) Toiminta pyrkii olemaan ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväällä pohjalla. Lahden Nuorisopalveluiden toiminta ottaa huomioon kaikessa toiminnassaan ympäristöystävällisyyden sekä ekologisuuden. Taloudellisesti kestävyyttä edistetään järkevillä ja pitkäkestoisilla valinnoilla ja huolellisella suunnittelulla. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ovat erittäin tärkeitä arvoja Nuorisopalveluiden toiminnassa. Tasa-arvon, hyvinvoinnin, luottamuksen ja arvostuksen teemoja toteutetaan nuorten kanssa tehtävässä työssä, jolla tavoin tuetaan nuorten kasvua ja kehitystä omassa elämässään. (Lahden kaupunki 2022)

Kolmannen arvon ”Yhdessä” ytimessä on hyvä yhteistyö ja toisten tukeminen. Yhteisöllisyyttä arvostetaan ja siihen halutaan panostaa. Nuoria halutaan entistä enemmän osallistaa Nuorisopalveluiden kehittämiseen ja suunnittelemiseen. (Lahden kaupunki 2022) Yhdessä tekemisen arvo on kuvaava tapa esitellä Nuorisopalveluiden kaikkea toimintaa. Yhdessä tekeminen ja yhteiseen määränpäähän pyrkiminen positiivisen sekä toiveikkaan ajattelun kautta pyritään työskentelemään niin asiakkaiden kuin kollegojen kesken.

2.3 Osallisuuden käsite Nuorisopalveluissa

Osallisuuden käsitettä on syytä tarkastella tarkemmin, sillä osallisuuden teemat ja osallisuuden tuottaminen ovat tärkeitä osia Lahden kaupungin, Nuorisopalveluiden ja sitä kautta Mahdollistamo-hankkeen toiminta-ajatusta.

Osallisuus on vaikea käsite ja luonteeltaan kovin laeva. Osallisuutta voidaan tarkastella sosiaalisesta, oikeudellisesta tai kulttuurillisesta näkövinkkelistä, jossa jokaisessa osallisuus nähdään hieman erilaisena. Osallisuus voidaan määrittää liittymisenä (involvement), suhteissa olemisena (relatedness), kuulumisena (belonginess), yhteisöllisyytenä tai yhdessäolemisena (togetherness), yhteensopivuutena (coherence), ja mukaan ottamisena (inclusion). (Isola, Kaartinen, Leeman, Lääperi, Schneider, Valtari, Keto-Tokoi 2017)

Osallisuus Lahden nuorisopalveluiden toiminnassa on keskiössä oleva toimintaa ohjaava tekijä. Nuoria pyritään eri tavoin osallistamaan palveluiden toiminnassa; kehittämisessä, sisältöjen tuotannossa kuin heidän oman roolinsa kasvattamisessa osana Nuorisopalveluiden eri toimintoja. Etenkin liittyminen palveluihin, toisten nuorten kohtaaminen ja erilaisiin sosiaalisiin ryhmiin liittymisenä ovat tärkeitä asioita Nuorisopalveluiden toiminnassa. Osallisuuden kasvattaminen ja sitä kautta yhteiskuntaan liittymisen helpottaminen ovat tärkeitä toimita-ajatuksia kaiken Nuorisopalveluiden toiminnan taustalla.

2.4 Sosiokulttuurinen innostaminen Nuorisopalveluiden toiminnan ytimessä

Lahden Nuorisopalveluiden toiminnassa korostuu eri toimintamuotojen mukaan vahvasti sosiokulttuurisen innostamisen tausta-ajatus.

Sosiokulttuurinen innostaminen (animacion culturel) on alun perin Ranskasta toisen maailmansodan jälkeen kehittynyt emansipatorinen työtapa, jonka mukaan ihminen nähdään luovana, itseään toteuttavana ja kulttuuriaan uudistavana. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on ihmisen subjektius, aloitteellisuus oman elämänsä ratkaisuisissa. Innostamisen ajattelussa pyritään tukemaan sitä, että ihminen vaikeissakin elämäntilanteissa voisi toteuttaa itseään, omien voimavarojensa mukaisesti. Sosiokulttuurinen innostaminen pyrkii antamaan ihmiselle tilan tulla kuulluksi omassa yhteisössään ja pyrkii voimaannuttavaan (empowerment) lopputulokseen. (Kurki 2000)

Innostamisen filosofian mukaan ihmisyyys on kykyä dialogiseen suhteeseen maailman kanssa riippumatta rodusta, iästä, älykkyydestä, väristä, uskonnosta tai varallisuudesta. (Freire 2005) Sosiokulttuurinen innostaja (animateur) pyrkii toimimaan yhteisön ja dialogin herättäjänä tai hätkähdyttäjänä. Innostajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on toimia aktivoijana niin, ettei toiminta lähde innostajasta itsestään. (Kurki 2000)

Dialogisuus ja kannustaminen oman elämän omistajuuteen ja omaan vaikuttamisen mahdollisuuksiin on kaiken tekemisen ja työn ydin. Innostamisen ja voimaannuttamisen tausta kulttuurisessa kontekstissa on oleellisesti läsnä Lahden Nuorisopalveluiden toteuttamassa palvelussa. Kulttuurinen nuorisotyö ja erilaisten nuorisoin parissa ilmenevien ilmiöiden parissa työskentely on arkipäivää. Tutkitusti taiteella ja kulttuurilla on laajempia vaikutuksia ihmisten elämään, mm. sosiaaliseen hyvinvointiin, terveyteen, oppimiseen, talouteen, ympäristöön ja kulttuuriseen kestävyteen. (Honkala & Laitinen 2017)

Tämä ajatus kaikissa nuoris- ja kulttuurisen nuorisotyön muodoissa on haasteellinen; nuorten osallisuuden ja osallistumisen taso vaihtelee paljon eri yksilöiden ja eri nuorisoryhmien kesken. Nuorten osallistuminen on suurimmassa osassa Nuorisopalveluiden toimintaa täysin vapaaehtoista, joka antaa nuorille mahdollisuuden valita oman osallistumisensa määrän ja laadun. Tämä on hyvä muistaa kulttuurisen nuorisotyön toteuttamisessa. Toteuttajien on aina

suunniteltava toiminta sellaiseksi, että nuorten motivaatio ja kiinnostus riittää erilaisten mahdollisten projektien tai kehittämisen loppuun saakka.

Sosiokulttuurinen innostaminen ja nuorten oman elämän omistajuuden ja kulttuurisen toiminnan myönteiset vaikutukset on hyvä tunnistaa kulttuurisen nuorisotyön toteuttamisessa. Jatkuva dialogi, motivoiminen ja kiinnostavat sekä vaihtelevat sisällöt voivat olla avain nuorten sitouttamiseen kulttuuriseen nuorisotyöhön. Positiivisuutta ja toiveikasta ajattelutapaa unohtamatta.

2.5 Kulttuurinen nuorisotyö ja Mahdollistamo-hanke

Lahden Nuorisopalveluiden toiminnassa työskentelee erilaisia kehittämistiimejä, joiden tehtävänä on tarkastella, kehittää ja luoda uudenlaisia sisältöjä ja työskentelymalleja Lahden Nuorisopalveluiden toiminnan käyttöön. Näistä kehittämistiimeistä yksi on kulttuurisen nuorisotyön tiimi. Kulttuurisen nuorisotyön tavoitteena on kehittää kulttuurisen nuorisotyön osuutta Lahden nuorisopalveluissa. Tällä hetkellä tiimin ydintehtävänä kehittämisen lisäksi kuuluu erilaisten tapahtumien ja konserttien järjestäminen (puhdas tapahtumatuotanto) sekä Lahdessa järjestettävissä kulttuuritapahtumissa yhteistyötoteuttajana toimiminen. Kulttuurisen nuorisotyön tiimiin kuuluu Lahden Nuorisopalveluiden henkilökuntaa, jotka osallistuvat tiimin sisältöjen suunnitteluun ja ovat osallisina erilaisten tapahtumien toteuttamisessa. (Peltoniemi 2023)

Kulttuurisen nuorisotyön työryhmä ideoi toimintaosallisuusmallin mukaisen palvelun vuonna 2020. (Lahden kaupunki 2023) Ajatuksen keskiössä oli hanke, joka tukisi nuoria ja nuorten omia unelmia, jotka tuottaisivat yhteistä hyvinvointia niin ideoijalle, tekijöille kuin kokijoille. Lähtökohtana oli, että nuorten osallistaminen ja osallisuuden sekä vaikuttamisen kokemus kulttuurisin välinein olisi mahdollista mahdollisimman monille.

Tammikuussa 2023 Mahdollistamo-hanke pääsi aloittamaan toimintansa. Hankerahoitus saatiin vuodelle 2023, jonka aikana Mahdollistamo-mallia toteuttamisen ohella on ideoitu ja kehitetty. Tavoitteena hankkeella on jatkaa hankemuotoisena vuoteen 2026 asti ja tämän jälkeen vakiintua osaksi Nuorisopalveluiden toimintaa. (Peltoniemi 2023)

Mahdollistamossa työskentelee yksi kokoaikainen hankekoordinaattori, joka tällä hetkellä luotsaa hankkeen toteuttamista sekä kehittämistä. Hankekoordinaattori on käyttänyt hankkeen ensimmäisen vuoden aktiivisesti Mahdollistamon markkinointiin sekä toiminnan käytännön toteuttamiseen. Hankkeen edellytyksenä on ollut koota nuorista lahtelaisista kehittämistyöryhmä sekä moniammatillinen ohjausryhmä hankkeen kehittämistä silmällä pitäen.

Kehittämistyössä mukana oleellisesti ovat olleet lahtelaiset nuoret. Hankkeen koordinaattori Laura Peltoniemi on koonnut tasaisesti kokoontuvan nuorten kehittämisryhmän. Ryhmään kuuluu eri elämäntilanteessa olevia eri-ikäisiä lahtelaisia, jotka Peltoniemen johdolla tutkivat Mahdollistamo-hankkeen rakennetta, palvelukokemusta, tulevaisuuden näkymiä ja toimivuutta aina ideoijan näkökulmasta mahdollisen hankkeen yleisön näkökulmiin saakka. Nuorten ideointia ja näkemyksiä Mahdollistamon koordinaattori käyttää laaja-alaisesti hankkeen tulevaisuuden parantamista silmällä pitäen. (Peltoniemi 2023)

Nuorten vaikuttajaryhmän ohella Mahdollistamon toiminnassa oleellisena kehittämisapuna toimii Mahdollistamon ohjausryhmä, joka koostuu lahtelaisista eri kulttuurialan instansseista, itsenäisistä tekijöistä sekä nuorisoalan ammattilaisista. Ohjausryhmä koostuu paikallisesta maakuntataiteilijan, nuoriso- ja taidealan oppilaitoksen, Lahden museoiden, Lahden kirjastojen mediakasvatuksen, Lahden kulttuuripalveluiden, Lahden tapahtumapalveluiden sekä Lahden Nuorisopalveluiden oman henkilöstön edustajista. Nuorisopalveluiden henkilöstöstä ohjausryhmässä ovat työskennelleet kulttuurituottaja, draamatoimialan työvalmentaja sekä Nuorisopalveluiden suunnittelija. (Peltoniemi 2023)

Ohjausryhmä kokoontuu, nuorten kehittämisryhmän tavoin, tasaisin väliajoin. Tapaamisissa koordinaattori esittelee käynnissä olevia nuorten projekteja, kertoo nuorten kehittämisryhmän kanssa tehdystä työstä ja kuulee lahtelaisen kulttuuri- sekä nuorisokentän ajatuksia käynnissä olevista projekteista sekä ilmiöistä. Ohjausryhmä tuottaa omaa näkemystään Mahdollistamon käyttöön, joka hyödyttää Mahdollistamon toiminnan muotoutumista ja jatkuvuutta Lahden toimintakentällä. (Peltoniemi 2023)

Mahdollistamon konkreettinen työ on tuottanut jo paljon. Ensimmäiselle toimintavuodelle korvamerkittyä rahaa on ollut käytettävissä 10 000 euroa. Tätä rahaa on ollut jaossa kaikille lahtelaisille 10–29-vuotiaille nuorille, joilla on jokin unelma liittyen taiteelliseen tai kulttuuriseen toimintaan. Ensimmäisen toimintavuoden aikana 33 nuorten ideaa ja unelmaa on

lähdetty toteuttamaan. 17 projekteista on jo ehditty toteuttaa tai suunnitella pitkälle kohti toteuttamista. Mahdollistamo on ollut mukana auttamassa, ohjaamassa ja mahdollistamassa mm. musiikkivideon teossa, valokuvanäyttelyn toteuttamisessa, tanssiesityksen teossa, lyhytelokuvan tuottamisessa, teatteriesityksen teossa sekä nuorille suunnatun Euroviisukatsomo -tapahtuman toteuttamisessa. (Peltoniemi 2023)

Mahdollistamo -hankkeen koordinaattori kuvaa hankkeen ensimmäisen vuoden olleen tuottoisa ja täynnä onnistumisia. Ennen kaikkea Mahdollistamon tuottamat nuorten onnistuneet projektit ovat olleet onnistumisten keskiössä. Hanke on saanut uudenlaista näkyvyyttä kaupungin eri toimijoiden keskuudessa. Hanke on ollut esillä monin eri tavoin erilaisissa yhteisöissä, yhteistöissä sekä yleinen kiinnostus hanketta kohtaan on ollut kovin positiivista. Mahdollistamo on saanut nuorten omien projektien kautta positiivista näkyvyyttä myös alueen eri medioissa. Verkostoituminen kaupungin eri toimijoiden keskuudessa on hyvässä vauhdissa ja tuntuu tuottavan jatkuvasti uusia yhteistyökuvioita. Hankkeelle on onnistuttu luomaan toimiva ja hyvä pohja ja hankkeen jatkoon on haettu jo Aluehallintovirastolta jatkorahoitusta. (Peltoniemi 2023)

Hankkeen pitkäaikainen tavoite on vakiintua osaksi Lahden Nuorisopalveluiden toimintaa. Tämä antaisi mahdollisuuden kulttuuriselle nuorisotyölle nousta entistä enemmän keskiöön Lahden Nuorisopalveluiden toiminnassa. Hankkeen toiminnassa ilmenee mahdollisuus kerätä ja tuoda esiin nuorten ajatuksia kaupungin eri toimijoille heidän omasta kokemuksestaan lahtelaisen kaupunkikulttuurin tulevaisuudesta. Kehitetyn työpajan tarkoitus on toimi välineenä, jonka avulla nuorten ajatuksia kaupunkikulttuurista, heidän tarpeistaan ja kehittämisideoistaan saataisiin konkreettisesti tuotua esille. Työväline pyrkii myös toteuttamaan osallistamisen ja osallisuuden vahvaa teemaa.

Päijät-Hämeen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärjessä ”Osallisuus ja yhteisöllisyys” nostetaan tavoitteeksi nuorten kiinnittymisen koulutukseen, työhön ja yhteistöihin, lasten ja nuorten ajatukset ja omat kokemukset tulevat kuulluksi ja nähdyksi sekä lasten ja nuorten kokema yksinäisyys alueella vähenee. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025, 15–17, 2023) Nuorten oman ympäristön elävöittäminen ja oma aktiivinen osallisuuden tunne Mahdollistamon kaltaisen hankkeen kautta on konkreettinen tapa lähteä tukemaan myös koko alueen nuorten hyvinvointia sekä nuorten elämänlaatua.

3 NUORILLE KEHITETYN TYÖPAJAN MENETELMÄT

Oman näköisen ja halutunlaisen tulevaisuuden kuvittelemine on yksi tässä työssä kehitetyn työpajan peruskivistä. Etenkin tulevaisuuden ennakoinnin välineitä on työskentelyssä hyödynnetty runsaasti.

Työpajatyöskentelyyn osallistui yhteensä kymmenen lahtelaista 19–28-vuotiasta nuorta. Viisi työskentelyyn osallistuneista nuorista kuuluivat Mahdollistamo-hankkeen nuorista koostuvaan kehittäjäryhmään. Heille työskentely hankkeen erilaisissa kehittämistehtävissä oli jo entuudestaan tuttua. Viisi muuta työskentelyyn osallistunutta nuorta olivat Lahden Nuorisopalveluiden Nuorten työ- ja valmennuspalveluiden DraamaLabilta. Kyseisessä palvelussa työskentelevät nuoret tutustuvat viiden kuukauden mittaisella työkokeilujaksolla taiteen ja kulttuurin tekemiseen erilaisia kulttuuriprojekteja, teatteria ja draamaa hyödyntäen. (Lahden kaupunki 2023) Jaksolle nuoret hakeutuvat omaehtoisesti ja oman kiinnostuksensa mukaisesti. Työpajalla työskenneltäessä aikaisempaa kokemusta teatterin tai kulttuurin tekemisestä ei tarvitse olla. Kiinnostus ja motivaatio kulttuurin tekemistä kohtaan riittää.

Ohessa avataan tulevaisuuden ennakoinnin menetelmiä, joita käytettiin nuorten kanssa toteutetussa yhteisessä työpajatyöskentelyssä. Menetelmiksi valikoituivat tulevaisuuden ennakoinnin työkaluista megatrendeihin tutustuminen sekä heikkojen signaalien tunnistaminen. Osallistuneita nuoria ajatellen oli hyvä rajata tulevaisuuden ennakoinnin menetelmät sellaisiksi, joihin nuorten oli mahdollisimman helppoa lähteä tutustumaan ja tutkimaan.

Ympäristön havainnoimisen välineenä käytettiin Kulttuuriluotain-menetelmää nuorten oman elinympäristön havainnointiin. Tavoitteena oli luoda mahdollisimman helppo tapa innostaa nuoret tarkastelemaan omaa elinympäristöään eri näkökulmista. Valokuvaaminen tarjosi nuorille mahdollisuuden osallistumiselle matalalla kynnyksellä, sillä erillisiä laitteita ja välineitä ei kenenkään tarvinnut opetella käyttämään, vaan jokainen kykeni osallistumaan esimerkiksi omalla puhelimellaan. Tehtävää ohjeistettaessa painotettiin jokaisen omien havaintojen tärkeydestä. Oikeaa tai väärää tapaa havainnointiin ei ollut. Nuorille painotettiin vain, että jokaisen havainto oli tärkeä. Nuoria kannustettiin olemaan uskollinen omille ajatuksille kunkin havainnon ja idean takana.

Draamallisen tekemisen hyödyntäminen osana tulevaisuuden lahtelaisen nuorisokulttuurin kuvittelemista ja havainnointia, osoittautui hyväksi tavaksi lähestyä aihetta.

Draamallisen tekemisen ja draamaprosessin kautta luotiin kuvitteellisia lahtelaisia nuoria, joiden unelmia, haasteita ja tarpeita saatettiin tarkastella esteettisen kahdentumisen kautta (*Aesthetic Doubling*, Szatkowski, 1968). Kyseinen kahdentuminen luo mahdollisuuksien tilan, jossa osallistuja voi toimia kokemuksen tuottajana fiktion maailmassa yhdessä luodun tarinan tai hahmon äärellä työskenneltäessä. (Eloranta, 2019)

Vahvasti leikillisyyteen pohjaava draama ja siellä mielikuvituksellisen hahmon kautta tarkastelu tapahtui fiktiivisestä ympäristöstään huolimatta jokaisen osallistujan omista kokemuksista tai ajatuksista lähtien. Draama voi joskus helpottaa jonkin ilmiön tutkimista ilman, että ihminen itse joutuu varsinaisesti puhumaan itsestään tai niin sanotusti omalla suullaan sanomaan tiettyjä mielipiteitä ja ajatuksia.

3.1 Tulevaisuuden ennakkoinnin menetelmät

Megatrendit ovat useista ilmiöistä koostuvia kehityssuuntia, jotka kuvaavat muutoksen laajoja kaaria. Ne tapahtuvat usein globaalilla tasolla ja kehityssuunnan uskotaan usein jatkuvan samansuuntaisena. Megatrendit tuovat esiin ympärillämme tällä hetkellä korostuvia ilmiöitä. (Dufva & Rekola, 2023) Megatrendit kuvaavat pitkäkestoisia, suuria ja hitaasti muuttuvia ja usein toisiinsa kytkeytyneitä ilmiöitä, jotka eivät muutu hetkessä. (Sitra 2023)

Sitran laatima viimeisin ”Megatrendikatsaus 2023” luo muutosten kokonaiskuvaa ja kehityssuunnista, joka kuvaavat muutoksen laajoja ilmiöitä ympäröivässä maailmassa. Katsauksen kautta voi ymmärtää tässä hetkessä tapahtuvia muutoksia ja pohtia, millaista tulevaisuutta halutaan olla rakentamassa. (Sitra 2023)

Megatrendien avulla ei voi ennustaa tulevaisuutta, mutta eri trendien kokonaiskuva voi toimia työkaluna ja keskustelupohjana ympäröivän maailman muutoksia tarkasteltaessa. Megatrendeistä voidaan saada pohjaa oppimiselle, päätöksen teolle, strategiatyöskentelyä tehtäessä. (Sitra 2023)

Heikko signaali voidaan määritellä monella erilaisella tapaa, mutta heikko signaali voidaan tulkita ensioireeksi muutoksesta tai merkiksi nousevasta asiasta, joka saattaa olla tulevaisuudessa merkittävä. (Dufva & Rowley 2022) Määritelmää voidaan jatkaa, että heikko signaali on tapahtunut jo, mutta tuntuu jokapäiväisessä elämässä jotenkin oudolta, yllättävältä, naurettavalta tai pöyristyttävältä. Mikko Dufva ja Christopher Rowley ehdottavat heikkojen signaalien kautta:

Tunnistamaan ja haastamaan tulevaisuusoletuksia ja siten avartamaan oma käsitystä siitä, mitä kaikkea voi tapahtua tulevaisuudessa, ymmärtämään paremmin erilaisia näkökulmia ja niiden syitä, sisäistämään yllätyksellisempiä kehityskulkuja ja pohtimaan asioita oman elämän tai vaikkapa työn, kulttuurin tai kansalaistoiminnan kannalta, tunnistamaan uusia mahdollisuuksia, tapoja vaikuttaa ja nupullaan olevia kehityskulkuja, joita haluaa vahvistaa ja siten rakentaa parempia tulevaisuuksia yhdessä. (Dufva & Rowley 2022)

Heikot signaalit täydentävät meneillään olevia trendejä tarjoamalla yllättävämpiä kehityskulkuja tarkasteluun ja ohjaa toisenlaiseen ajatteluun. Trendit ohjaavat ajattelemaan jatkuvuuksia ja kysymään ”mitä seuraavaksi ja heikot signaalit korostavat epäjatkuvuutta ja kysyvät ”mitä jos”. (Dufva & Rowley 2022)

Nuorten kanssa työskenneltäessä tulevaisuuden merkitys ja siihen omanlaisen suhteen luominen tarjoaa jälleen uusia mahdollisuuksia kulttuuriselle nuorisotyölle. Suuremman kuvan hahmottaminen megatrendien kautta tai heikkojen signaalien tunnistaminen sekä toivottavan tulevaisuuden kuvittelemisen voi olla yksi nuorten osallisuutta tukeva seikka. Tulevaisuuden kuvittelemisen haastaa kuvittelijaansa pohtimaan tulevaisuutta jonain sellaisena, mistä emme vielä tiedä. Parhaimmillaan kuvittelemisen haastaa yksilön näkemään asiat aivan toisin, kuin mihin on totuttu. Mitä oikeastaan haluamme tai mihin uskomme.

Positiivisella mielellä tehty heikkojen signaalien tarkastelu kulttuurisen nuorisotyön näkökulmasta voi tuottaa mielenkiintoista tietoa siitä, miten nuoret ja tuleva sukupolvi hahmottaa elinympäristössään olevat mahdollisuudet, uhat ja potentiaalit. Tulevaisuuden kuvittelemisen taitoa heikkojen signaalien kautta ei ainoastaan auta Lahden kaupungin palveluita hahmottamaan ja kuulemaan nuorten tuottamaa tietoa, vaan parhaimmillaan voi kasvattaa nuoria ajattelemaan positiivisesti sekä kriittisesti tapahtuviin asioihin ja ilmiöihin omassa elinympäristössään.

3.2 Kulttuuriluotain-työkalu havainnoinnin ja ajatustenkeruun välineenä

Luotaimet ovat käyttäjäkeskeinen innovatiivinen työtapo, joka linkittyy suunnittelukentän muutoksiin. Luotaimet ovat itsedokumentointityökalu, joka on luonteeltaan kokeileva ja niiden tavoitteena on paljastaa käyttäjän kokemuksia tietyn ajanjakson ajan. Tavoitteena on kerätä luotaimen käyttäjän omia ajatuksia ja tätä kautta paljastaa käyttäjän kokemuksellisia näkökulmia suunnittelun rikastamiseksi ja suunnitteluempatian tukemiseksi. (Mattelmäki 2006)

Työpajassa nuorten kanssa käytetty työskentelytapa pohjasi kulttuuriluotaimiin (Cultural Probes). Kulttuuriluotain on tutkimusmenetelmä, jossa tiedon kerääminen tapahtuu jakamalla tutkittavalle kohteelle tai henkilölle välineitä kuvata itsenäisesti omaa ympäristöään. Kulttuuriluotainten käyttö perustuu ajatukseen, että havainnoijat pystyvät antamaan tietoa omasta kulttuuriympäristöstään parhaiten vapaamuotoisesti. Kulttuuriluotaimena käytetyt välineet pyrkivät madaltamaan kynnystä tiedon keräämiseen antamalla havainnoitavien itse toimia tiedon kerääjinä. Kulttuuriluotaamisella pyritään ymmärtämään käyttäjien ympäristöä, toiveita ja haluja sekä tyytyväisyystasoa. (Gaver & Dunne & Pacenti 1999)

Kulttuuriluotaimia hyödynnettiin tiedon- ja kokemuksenkeruun välineenä nuorten kokemuksista omasta ympäristöstään kahden viikon ajan syyskuussa 2023. Kulttuuriluotaimet toteutettiin valokuvaamalla ja uusien kulttuuritapahtumien ideointina matalalla kynnyksellä. Nuorten tehtävänä oli havainnoida kyseisen ajanjakson ajan omaa elinympäristöään ja ideoida, millaisia kulttuuripalveluita, tapahtumia tai tempauksia omassa lähiympäristössä olisi mahdollista tai kiinnostavaa toteuttaa.

Kulttuuriluotain työkaluna vaati nuorten aktiivista motivoimista ja tietynlaista palkitsemista. Tehtävän delegoiminen ja nuorten itsenäisen huomioon ylläpito vaati fasilitaattorilta aktiivista nuorten motivointia, kannustamista ja haastamista. Jokaisen nuoren kanssa pidettiin havainnointijakson aikana hyvin vapaamuotoisia keskusteluhetkiä, joissa tiedustelin miltä havainnointi tuntui, mikä siinä oli nuoren mielestä mielekästä, mikä taas oli mahdollisten haasteiden syynä. Näissä kohtaamisissa fasilitaattori pystyi pitämään huolta, että jokainen nuori, omien kykyjensä mukaisesti toteutti havainnointia. Yksi työpajakerta käytettiin kulttuuriluotainten toteuttamiseen, josta syystä tehtävä oli nuorille tuttu siinä vaiheessa, kun he alkoivat toteuttaa tehtävää itsenäisesti.

3.3 Draama osana tulevaisuuden kuvittelemista

Soveltavan teatterin muoto draama on suomenkielisenä käsitteenä hankala, sillä lähtökohtaisesti draama sanana viittaa enemmän näytelmäkirjallisuuden alueeseen tai tyyllilajiin. Englanniksi draaman käsite on moninaisempi. Teatterilähtöisille menetelmille lähimmät vastineet englanniksi voisivat olla *Theater for Development* -pyrkimys muutokseen yhteisöissä tai *enactive learning techniques* – oppiminen roolissa toimien. Samoin *Applied Theater/Drama* ja *Participatory Theater* käyttävät samoja työtapoja. (Korhonen & Airaksinen 2008) Nämä määritelmät avaavat draamallisen toiminnan ytimen paremmin. Draaman kokija on samanaikaisesti tekijä, sisällön tuottaja ja vaikuttaja. Jokainen osallistuja tuo omalta osaltaan jotakin yhteiseen tekemiseen.

Draama tarjoaa osallistujilleen mahdollisuuden erilaiseen oppimiseen. Draama itsessään ei pyri opettamaan mitään, vaan tarjoaa mahdollisuuden oppia. Oppimiskohteita voivat olla muun muassa draaman ja teatterin erityistaitoja ja tietoja (ilmaisu) sekä sosiaalisia taitoja (empatia ja kunnioitus). (Owens & Barber 2001)

Soveltavan teatterin tärkeä kehittäjä sen edistäjä on 1950-luvulla vaikuttanut brasilialainen teatteriohjaaja Augusto Boal. Hän kehitti katsojia aktivoivan ja osallistavan tavan toteuttaa teatteria eri ryhmien ja katsojien keskuudessa. Alun pitäen Boalin työtavat muotoutuivat Brasiliassa lukutaidottomien maatyöläisten voimaannuttamisen, sivistämisen ja yhteiskunnallisen aktivoinnin parissa. Boalin keskeinen teatterifilosofia oli demokraattisen esitystilanteen luominen. Boal kesken omia esityksiään ryhtyi valmiiden vastausten sijaan kyselemään paikallaolevalta yleisöltä, mitä näytelmän päähenkilön tulisi oikeasti kussakin tilanteessa tehdä? Katsoja osallistettiin osaksi esitystä ja tämä pääsi kokeilemaan omaa ehdotustaan näyttämöllä. (Rainio 2009). Boalin teatteriryhmä kiersi Brasiliassa maaseudulla päivällä kysellen paikkakunnan asukkailta heidän ajatuksiaan ongelmista omassa elinympäristössään ja jo illalla ihmisten kertomat tarinat nähtiin näyttämöllä. Boalin työskentely useiden vuosikymmenien kautta otti suuntaa yhä enemmän prosessoivan draaman suuntaan. Katsoja muuttui ”kanssatekijäksi”. Näin saivat alkunsa prosessidraamat ja draamatarinat, jotka muodostavat nykyisin ymmärrettävän prosessidraaman, joka sisältää orgaanisesti etenevän ja tutkivan työskentelyn, joka yhdistää tarinat, ajattelun, leikin, toiminnan ja ryhmien omat aiheet. (Rainio 2009)

Prosessidraaman keskeisiä piirteitä ovat:

1. Dialogisuus rakentavana vuorovaikutuksena
2. Leikillisyyden ylläpitämä energiataso
3. Prosessin merkityksen korostaminen
4. Ryhmän kuuntelun ja valintojen moniäänisyys
5. Keskeneräisyyden hyväksyminen
6. Kollektiivisen kokemuksen ymmärtäminen
7. Eettiset periaatteet ja toiseuden kunnioittaminen

(Rainio 2009, 8)

Prosessidraaman keskeisimpiä ajatuksia on keskeneräisyyden hyväksyminen. Maailma ja me ihmiset emme ole koskaan täysin valmiita. Siksi myös toiseuden kunnioittaminen ja dialogisuus ovat erittäin tärkeitä elementtejä. Tutkivaa draama- ja teatterityötä voidaan käyttää työvälineenä tulevaisuutta kuviteltaessa, sillä tulevaisuus on myös tahdon, tekojen ja toiminnan asia.

Prosessidraama toimii omillaan juuri ryhmässä elävien aiheiden ja tiedon keräämisessä, se antaa matalakynnyksisen keinon muuttaa ryhmässä elävä tieto toiminnaksi ja tätä kautta näkyväksi. (Rainio 2009, 9) Tiedonkeruu tätä kautta antaa osallistujille turvallisen tilan analysoida asioita, keskustella asioista ja kyseenalaistaa tiettyjä seikkoja ja kokonaisuuksia. Draama antaa tilan osallistujille tulla kuulluksi ja nähdyksi oman osallistumisensa kautta. Draama parhaimmillaan antaa turvallisen välimatkan myös osallistujan oman mielipiteen ilmaisemiseen. Nuorten kanssa työskenneltäessä oman mielipiteen esittäminen saattaa olla joillekin hyvin haasteellista. Tätä taustaa vasten draamallinen tiedonkeruu ja draaman kautta oman elinympäristön kehittäminen voivat tuottaa uutta tietoa, joka on silloitettavissa ”todelliseen” maailmaan ja tätä kautta helpommin muokattavissa mielipiteiksi ja ulostuloiksi.

3.4 Nuorten palaute työpajan kehittämisen välineenä

Yhtenä keskeisenä menetelmänä työpajan rakentamisessa ja etenkin tämän tyyppisen työpajan tulevaisuutta silmällä pitäen, oli ensimmäiseen työpajatyöskentelyyn osallistuneiden nuorten mielipiteet ja ajatukset työskentelystä. Nuorten omat ajatukset työskentelyn ja työpajan

sisältöjen kehittämisestä ovat tärkeitä asioita, joita työpajan kehittämisessä tulee ottaa huomioon.

Työpajojen viimeisessä kokoontumisessa nuoret pääsivät itse kertomaan oman näkemyksensä työpajatyöskentelystä. Työpajatyöskentelyä halutaan kehittää nuorille innostavaksi, joten on tärkeää päästää nuoret itse myös työpajan arvioinnissa ja kehittämisessä ääneen.

Nuoret pääsivät palautteessa arvioimaan työpajan ajallista kestoa, työpajojen määrää sekä mitä ajatuksia heille heräsi työpajojen toteutuksen ajankohdista.

Kehittämismielessä nuorten oma kokemus työskentelystä on tärkeää saada tulevaisuutta silmällä pitäen tietoa. Nuoret pääsivät palautekyselyssä arvioimaan työpajatyöskentelyn teemoja ja menetelmiä sekä kertomaan millaista työskentely näiden tehtävien ja menetelmien äärellä oli. Palautteen kautta halutaan myös kartoittaa, nouseeko jokin tietty työskentelytapa tai menetelmä nuorten silmissä hyödyllisemmäksi tai mielenkiintoiseksi.

Lopuksi nuorilta halutaan tietää, mitä kehityskohteita he tunnistavat työpajassa yhteisen työskentelyn perusteella. Nuoret pääsevät kommentoimaan, mikä heidän mielestään on tärkeää ottaa huomioon työpajaa toteutettaessa nimenomaisesti osallistujan näkökulmasta. Nuorilta pyydetään kaikki palaute anonymisti, jotta oman kokemuksen jakaminen toteuttajien tietoon olisi mahdollisimman helppoa. Anonymisti annetun palautteen toivotaan helpottavan nuorten kynnystä tuoda toteuttajien tietoon oikeasti kehittämisajatuksia ja seikkoja, joita ei työpajan ensimmäisessä versiossa olla vielä osattu ottaa huomioon.

4 TULEVAISUUDEN KUVITTELEMISEN-TYÖPAJAT NUORILLE

Nuorille osallistujille järjestettiin yhteensä kolme työpajakertaa, joissa kaikissa oli ennakkoon ilmoitettu teema. Työpajakerrat toteutettiin elo-syyskuun aikana 2023, noin viiden viikon aikajaksolla. Yhteisenä työskentelytilana toimi Lahden Nuorisopalveluiden tilat kaupungin keskustassa, joihin kaikkien osallistujien oli mahdollisimman helppoa tulla. Työskentelyyn osallistui jokaisessa työpajassa yhteensä kymmenen nuorta, joista puolet olivat olleet jo tekemisissä Mahdollistamo-hankkeen kanssa ja toinen puoli työskenteli Lahden Nuorisopalveluiden DraamaLab-työpajalla.

Nuoret kutsuttiin yhteisen työskentelyn äärelle eri tavoin. Mahdollistamon kehittämisryhmään kuuluville nuorille ajatus yhteisestä työpajatyöskentelystä kerrottiin jo työpajojen toteuttamista edeltävänä keväänä. Työpajan suunnittelija ja fasilitaattori tapasi kehittämisryhmän nuoret toukokuussa 2023 ja esitteli alustavan idean työpajojen aikataulusta ja sisällöistä. Nuoret ottivat ajatuksen heidän osallistumisestaan tulevaisuudessa tapahtuvan lahtelaisen kulttuurielämän suunnitteluun ja vaikuttamiseen innolla vastaan. Kehittämisryhmässä työskentelevät nuoret olivat sitoutuneet jo Mahdollistamo-hankkeen kehittämiseen, joka antoi hyvän pohjan yhteiselle työskentelylle. DraamaLabilla työskentelevät nuoret liittyivät työskentelyyn mukaan, jotta nuoria yhteisen työskentelyn äärellä olisi enemmän. DraamaLabin toimintaan vahvasti liittyy osallisuuteen ja vaikuttamiseen, joten työpajaan osallistuminen sopi toiminnan arkeen ja tavoitteisiin mainiosti. Kaiken kaikkiaan nuoret työskentelivät innokkaasti ja pääsääntöisesti motivoituneesti.

Työpajat pyrittiin ajallisesti pitämään intensiivisenä ja napakkana. Kukin työpaja oli kestoaltaan noin kaksi tuntia, joka tuntui sopivalta määrältä, sillä yhteinen työskentely sijoittui joidenkin nuorten vapaa-ajalle. Työskentelyajan rajaaminen mahdollisti nuorten jaksamisen ja keskittymisen käsillä olevaan työskentelyyn.

Kolmen yhteisen työpajan teemat jakautuivat kolmeen erilaiseen teemakokonaisuuteen.

1. Tutustuminen työryhmään, tulevaisuuden ennakointiin ja mitä signaaleja nuoret tunnistavat
2. Kulttuuriluotain-menetelmä tutuksi ja oma toimiminen havaintojen parissa

3. Kulttuuriluotain-menetelmätyöskentelyn purku ja draamallinen tekeminen tulevaisuuden kuvittelemisen välineenä

Jokainen työpajakerta pohjustettiin nuorille jo ennakkoon ensimmäisellä tapaamiskerralla sekä seuraavasta työpajakerrasta kerrottiin osallistujille kunkin työpajan lopuksi. Tämän tarkoituksena oli motivoida nuoria yhteistä työskentelyä varten. Mitä enemmän nuoret tiesivät tulevasta työpajakerrasta, sitä motivoituneempia he olivat. Oli tärkeää tehdä näkyväksi, että kyseessä on prosessinomainen työskentely, jonka jokaisessa vaiheessa jokaista kehittämissryhmän nuorta tulitaisiin tarvitsemaan ja jokaisella nuorella tulisi olemaan tarpeellisia ja mielenkiintoisia ajatuksia omasta elinympäristöstään.

Työpajojen keskeinen ajatus oli jatkuvasti dialogisuus. Oli tärkeää luoda sellainen tunnelma työskentelylle, että kelläkään ei ole parempia tai oikeampia vastauksia silloin, kun tutkitaan omaa ympäristöä, tulevaisuuden ilmiöitä ja omaa suhdetta kumpaankin asiakokonaisuuteen. Työpajoissa käsiteltiin esiin tulevia asioita ja nuoria kannustettiin avoimeen keskusteluun. Keskustelujen ja yhteisen pohdinnan tuloksista pyrittiin löytämään jotakin uutta ja pyrittiin kuvittelemaan toivottavaa tulevaisuutta.

Yhteinen työskentely pyrki olemaan mahdollisimman demokraattinen ja avoin. Kaikki työpajaan osallistujat, niin työpajan fasilitaattori ja osallistujat olivat ikään kuin ”tutkimusmatkaajia”, jotka lähtivät tarkastelemaan heille annettuja aihetta, useasta eri näkökulmasta.

Osallisuuden ja sosiokulttuurisen innostamisen keinoja hyödynnettiin yhteisessä työskentelyssä. Nuoria kannustettiin jatkuvasti ottamaan osaa juuri sillä panoksella, johon heillä kullakin työskentelykerralla oli voimavaroja. Työpajojen fasilitaattori antoi syötteitä ja kysymyksiä yhteiseen työskentelyyn ja loi dialogia ja ymmärrystä nuorten välille. Osallisuutta tarkasteltaessa, jokainen työpaja muodostui ennakkoon suunnitellun rungon mukaisesti nuorten näköiseksi foorumiksi, missä nuorten omat ajatukset ja panos oli pääosassa.

4.1 Miten työskentelymetodeja hyödynnettiin?

Työskentelytapoina työpajoissa käytettiin tulevaisuuden ennakointiin perehtymistä, kulttuuriluotain-menetelmällä kerättyä tietoa; millaisia ajatuksia ja ideoita nuorilla virisi heidän

tarkastellessaan omaa elinympäristöään sekä draamallista tekemistä, missä kuviteltiin tulevaisuutta fiktiivisen hahmon kautta. Työskentelymetodien tarkoituksena oli pyrkiä luomaan nuoria kiinnostavia tapoja lähteä keräämään tietoa siitä, millaisena nuoret kokivat elinympäristönsä, millaisia kulttuuritapahtumia, kulttuurimahdollisuuksia tai palveluita he näkisivät omassa elinympäristössään olevan mahdollista järjestää. Tai minkä toteuttajina he itse voisivat toimia.

4.1.1 Tutustuminen ennakoinnin menetelmiin ja nuorten ajatukset heikoista signaaleista

Ensimmäisellä työpajakerralla oli tärkeää tutustuttaa nuoret toisiinsa. Työpajan fasilitaattorin oma tutustuminen työpajassa työskenteleviin nuoriin mahdollisti ja sujuvoitti yhteistä työskentelyä. Myös nuorten tutustuminen toisiinsa oli tärkeää. Tutustuminen ja turvallisen sekä miellyttävän ilmapiirin luominen, jotta osallistujilla oli mahdollisimman helppoa jakaa omia ajatuksiaan toisilleen, oli tärkeää.

Tulevaisuuden ennakoinnin peruskäsitteiden avaaminen ja niiden käsittely ensimmäisessä työpajakerrassa oli hyvä lähtökohta. Tulevaisuuden ennakointi ja siinä käytetty teoreettinen tietopohja oli nuorille suurimmaksi osaksi ennakkoon vierasta. Tämän takia tietopaketti, joka esiteltiin ensimmäisellä työpajakerralla, oli koottu mahdollisimman helposti lähestyttäväksi ja selkeäksi. Tulevaisuuden ennakoinnin menetelmistä esiteltiin nuorille megatrendit ja heikot signaalit. Eri termien takana olevat käsitteet avattiin ja niistä konkreettisin esimerkein luotiin yhteys tämän päivän ilmiöihin ja asioihin. Työpajan fasilitaattori oli valmistellut omista havainnoistaan käsin konkreettisia havaintoja, jotka esiteltiin nuorille ja sen jälkeen havainnoista keskusteltiin ja mietittiin, mistä havainnot kertovat.

Keskustelu oli tärkeä elementti työskentelyssä. Keskustelun kautta nuoret alkoivat tarkastella oman itsensä ja omien havaintojensa kautta tulevaisuuden ennakoinnin teemoja. Tätä kautta tulevaisuuden ennakoinnin ajatus muuntui konkreettisemmaksi heille. Toimivana työkaluna yhteisen keskustelun virittelylle hyödyntäen internetpohjaista sanapilvipalvelu AnswerGardenia. (AnswerGarden 2023) Nuoret pääsivät kirjaamaan vapaasti ajatuksiaan sanapilveen, josta yhteiseen ja pienryhmäkeskusteluun saatiin ajatuksia ja teemoja

tulevaisuudesta. Sitran internetsivuilta löytyvät videomateriaalit ja koosteet tulevaisuuden ennakoinnista toimivat apuvälineenä asioiden konkretisoimisessa.

Heikkojen signaalien tunnistaminen haastaa ja auttaa tulevaisuuden kuvittelemisessa. On tärkeää haastamisen lisäksi kuvitella erilaisia tulevaisuuskuvia. Heikot signaalit osoittavat, että asiat voivat olla toisin ja ne antavat konkreettisia esimerkkejä millainen tulevaisuus voi olla, antaa sanastoa ja kuvastoa siihen, että toisenlaisia tulevaisuuksia voidaan kuvitella. (Dufva 2022)

Etenkin toivotunlaisen, erilaisen tulevaisuuden kuvittelemisen voi tuottaa jotakin uutta tietoa ja konkretiaa, josta voi tulla merkityksellistä. Nuoret lähtivät pienryhmässä keskustellen tunnistamaan millaisia heikkoja signaaleja he tunnistavat ja näkevät nykyajassa. Keskustelua käytiin myös mitä tapahtuu, mikäli nämä heikot signaalit yleistyvät tai kasvavat.

Keskustelu ja nuorten ajatusten vastaanottaminen sekä ystävällinen haastaminen vei yhteistä ymmärrystä heikoista signaaleista, sekä yhteistä ymmärrystä ja oivaltamista eteenpäin. Tulevaisuuden kuvittelemiseen saatiin luotua positiivinen vire, jossa jokaisella oli mahdollisuus kuvitella ja vähän hullutella omien visioiden parissa.

Työpajassa yhteistä keskustelua tulevaisuuden ennakoinnista. Kuva: Laura Peltoniemi 2023.

4.1.2 Kulttuuriluotainten hyödyntäminen havainnoinnin välineenä

Kulttuuriluotainten äärellä työskenneltiin ensin yhdessä toisella työpajakerralla, jonka jälkeen nuoret lähtivät toteuttamaan havainnointitehtävää myös itsenäisesti. Tehtävänä oli havainnoida omaa elinympäristöään kahden viikon ajan, tehden havaintoja mitä nuorille suunnattua kulttuuria, tapahtumia, palveluita tai kulttuurin tekemiselle oivallisia paikkoja omassa elinympäristössä voisi olla. Omista havainnoista tehtiin pieni muistiinpano, joka lähetettiin kuvan ja pienen idean muodossa työryhmälle luotuun yhteiseen viestiryhmään. Tehtävänannossa painotettiin, että hyvin matalalla kynnyksellä jokainen havainto olisi hyvä ja jokainen idea olisi hyvä. Nuoria motivoidakseen muiden tehtävänä oli reagoida viestipalvelun reagoitimerkistöllä, kannustaakseen toisen laatimaan ideaa. Lähtökohtaisesti jokaisen tuli reagoida toisten ideoihin kannustavalla asenteella. Jotkut nuoret päättivät toteuttaa kulttuuriluotain tehtävän yhdessä, mikä auttoi tehtävän toteuttamista.

Kuvia ja ideoita kerääntyi lähemmäs 20. Jotkin ideat ja paikat olivat erittäin potentiaalisia ja uutta tietoa tarjoavia ja osa taas oli sellaisia, joissa joko jo oli jotakin kulttuurista toimintaa tai sitten paikka oli sellainen, missä toiminnan tai palvelun järjestäminen oli joko haastavaa tai mahdotonta. Kaikkiin nuorten havaintoihin ja ideoihin suhtauduttiin kuitenkin kannustavasti ja mahdollisimman avoimesti, jotta tekeminen ja sitoutuminen havainnointiin pysyi yllä. Itsenäinen tekeminen oli myös toisille nuorille paljon haastavampaa kuin toisille.

Motivaation ylläpito vaati fasilitaattorilta henkilökohtaista yhteydenpitoa nuoriin. Motivointia havaintojen tekemiseen pyrittiin ylläpitämään henkilökohtaisen yhteydenpidon ohella vertaistuen voimalla. Nuoret itsenäisesti lähtivät toteuttamaan tehtävää yhdessä, jolloin sosiaalinen puoli ja yhdessäolo toimi hyvänä motivaattorina. Nuorten keskenään viettämä aika saattaa olla tärkeämpi motivaation synnyttäjä kuin palkkio tai palkinto, joka tehdystä havainnointityöstä annetaan. Valitettavasti suuria palkkioita nuorille ansiokkaasta työstä ei pystytty maksamaan, joten tehtävän tuotoksia yhdessä läpi käytessä viimeisellä työpajakerralla nuorille tarjottiin ruokaa työskentelyn yhteydessä.

Työskentelyn kannalta oli tärkeää käsitellä kaikki havainnot läpi yhdessä. Havainnot niputettiin yhdessä nuorten kanssa paikkoihin, ideoihin ja teemoihin. Kustakin niputetusta yläotsikosta

käytiin yhteistä keskustelua. Keskustelussa mietittiin, millainen profiili ehdotetuilla paikoilla nuorten silmissä oli. Yhteinen pohdinta toi esiin ajatuksia nuorten osallistumisesta tapahtumiin, rahoituksen saamisesta ja mitä tapahtuman järjestäminen vaatii.

Nuoret ideoimassa tulvaisuuden kulttuuripalveluita. Kuva: Laura Peltoniemi 2023.

4.1.3 Draama tulevaisuuden kuvittelemisen välineenä

Viimeisessä työpajassa hyödynnettiin soveltavan teatterin draaman ja prosessidraaman tekniikoita. Draamallinen tekeminen pohjaa dialogiin ja kuuntelemiseen. Osallistujilla ei tarvinnut olla aikaisempaa kokemusta draamasta vaan jokainen osallistuja määrittä oman osallistumisensa itse. Draaman kautta syntyi keskusteluja ja dialogia, jotka tuottivat edelleen lisää nuorten omia ajatuksia teemoista.

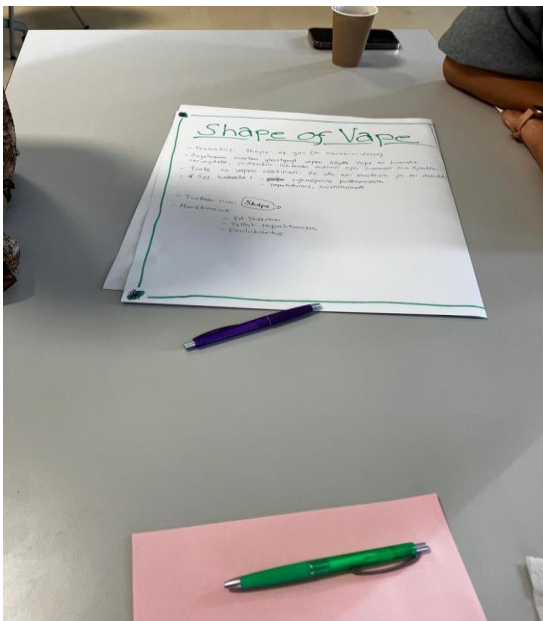
Draamasta nuorten kanssa sovellettiin draamaprosessia. Prosessissa ensin luotiin mielikuvituslahtelainen nuori, jonka ympärille luotiin fiktiivinen elämä. Prosessin kautta tutkittiin, millainen kulttuurinkuluttaja nuori lahtelainen on, millaisia asioita hän ympäristössään arvostaa ja millaisesta tulevaisuudesta Lahden ympäristössä hän haaveilee.

Fiktiivinen henkilö rakennettiin tuomalla yksi arkinen esine, joka osallistujilta sattui löytymään taskusta tai repusta. Nuoret loivat esineiden perusteella fiktiivisen lahtelaisen ja miettivät etukäteen, millainen henkilö on kyseessä, millaisia asioita hän harrastaa, millaisiin tapahtumiin hän osallistuisi ja mitä hän toivoisi tulevaisuuden Lahdelta. Nuoret antoivat hahmolle nimen ja tämän jälkeen lähdettiin tutustumaan ja tutkimaan hahmoa tarkemmin.

4.2 Tuotosten ja työskentelyn dokumentointi

Työpajatyöskentelyn dokumentointi on erittäin tärkeää, jotta yhteinen työskentely ja etenkin työskentelystä syntyvät ajatukset saatiin talteen jälkityöstöä varten. Dokumentoinnin tyyli on fasilitaattorin valittavissa, mikä tuntuu tälle luontevimmalta tavalta. Tämä kannatti miettiä jo ennakkoon ennen työpajatyöskentelyn alkamista.

Esimerkkityöpajoissa työvaiheet kirjattiin aina ylös ja nuorten tuottamat tuotokset dokumentoitiin heidän itsensä kirjaamina. Oleellista oli kirjaamisen lisäksi pyytää osallistujia itse esittelemään ja sanoittamaan omat tuotoksensa. Esimerkkityöpajoissa fasilitaattori kirjasi osallistujien esittelyistä avainsanat ja teemat itselleen ylös. Tämä kirjaaminen voidaan toteuttaa myös siten, että esittelyn jälkeen yhteisen keskustelun kautta kirjataan yhdessä osallistujien kanssa, mikä tuotoksessa oli teimana, mikä idea jäi mieleen tai mitä esityksestä voisi ehdottomasti lähteä jatkotyöstämään.

Työpajaan osallistuneiden nuorten ideointia vastamainoskampanjasta paperilla. Kuva: Lauri Keskiäli 2023.

Tuotosten ja työskentelyn dokumentointi valokuvaamalla, videoimalla, äänittämällä tai muilla tavoin on kaikin puolin mahdollista. Tällaiset toimenpiteet tietysti vaativat luvan saamisen osallistujilta. Osallistujien itsensä osallistaminen dokumentointiin on erinomainen vaihtoehto. Mikäli joku osallistujista on perehtynyt johonkin muuhun tapaan dokumentoida (esimerkiksi

kuvalliset muistiinpanot työskentelystä) voidaan tätä hyödyntää työskentelyssä. Osallistujia on syytä kuitenkin kehottaa keskittymään itse työskentelyyn, jotta varsinainen asia ei menisi ohi suun. Dokumentoijan kannattaa olla henkilö, joka kykenee dokumentoimaan tekemistä ja työskentelyä hieman ulkopuolisesta roolista, jolloin dokumentoijan huomio pystyy olemaan kokonaan seuraamisessa. Tämä todettiin yhteisen työskentelyn edetessä, työpajoissa työskenteli aina kaksi fasilitaattoria.

Työskentelyssä kannattaa olla kaksi fasilitaattoria, joiden tehtävät on hyvä sopia etukäteen huolellisesti. Toinen, joka johtaa työskentelyä ja ohjeistaa osallistujia ja toinen, joka voi tehdä muistiinpanoja, dokumentoida ja havainnoida osallistujia sekä prosessia että työpajojen tuotoksia. Mikäli kahta fasilitaattoria ei ole mahdollista saada työpajoihin, niin tällöin työpajojen videointi tai äänittäminen on hyvä tapa pitää huolta, että työskentely tallentuu myöhempää työstöä varten.

4.3 Työpajojen rakenne ja toteutus

Ohessa avataan työpajojen rakenteet ja työskentelyjärjestys. Kuvatut työpajakulut ovat sovellettavissa olevia, työpajojen käyttöä ajatellen tulevaisuudessa.

ENSIMMÄISEN TYÖPAJAKERRAN RAKENNE JA KULKU

Aihe	Tehtävä	Aika	Muut huomiot
Tutustuminen Työpajatyöskentelyn esittely ja aikataulu	Fasilitaattorin tutustuminen ryhmään ja ryhmäläisten tutustuminen toisiinsa	15 min	Fasilitaattorin oma rooli huomattava, puheen ja syötteiden tarkka suunnittelu
Tulevaisuuden ennakkoinnin perustermit	Fasilitaattori esittelee tulevaisuuden ennakkoinnin peruskäsitteet ja pyrkii luomaan nuorille kuvan, minkä aiheen ja asioiden äärellä tullaan työskentelemään	30 min	Fasilitaattorin tehtävänä on luoda tulevaisuuden ennakkoinnin termeistä todella maanläheinen ja ymmärrettävä kokonaisuus. Osallistujien osallistaminen ja omakohtaisuuden kokemus
Heikkojen signaalien tunnistaminen	Osallistajat tunnistavat pienryhmässä omasta kokemuksestaan käsin, mitä heikkoja signaaleja he tunnistavat ja niiden kirjaaminen	40 min	Fasilitaattorin tehtävänä on aktiivisesti kiertää osallistujien muodostamissa pienryhmissä ja kysymyksillä auttaa nuoria tunnistamisessa. Tärkeää myös antaa työrauhaa nuorille.
Heikkojen signaalien esittely muille ja keskustelu niistä	Fasilitaattorin johdolla käydään nuorten havainnot läpi ja keskustellaan havaintojen luonteesta, onko kyseessä jo nyt tapahtuva trendi vai heikko signaali?	30 min	Fasilitaattori luo tilan kysymyksille ja arvostavan ilmapiirin, jossa nuorten on helppoa jakaa ajatuksiaan.
Loppuyhteenveto	Nuorten ajatusten kuuleminen yhteisestä työskentelystä ja seuraavan työpajan sopiminen	5 min	Fasilitaattori summaa yhteisen työskentelyn ja motivoi seuraavaan kertaan.

TOISEN TYÖPAJAKERRAN RAKENNE JA KULKU

Aihe	Tehtävä	Aika	Muut huomiot
Yhteinen aloitus ja päivän agendan avaaminen	Fasilitaattori kertaan ensimmäisen työpajakerran sisällöt ja esittelee toisen työpajakerran sisällön ja yhteisen työskentelyn	5 min	Fasilitaattori luo jälleen yhteisen työskentelytilan ja palauttaa osallistujien mieleen, mitä edellisellä kerralla työstettiin ja oivallettiin
Kulttuuriluotainmenetelmän esitleminen	Fasilitaattori esittelee kulttuuriluotainmenetelmän perusajatuksen työryhmälle ja esittelee pienryhmätehtävän	20 min	Fasilitaattori tulee ottaa Kulttuuriluotainmenetelmä haltuun ja laatia siitä selkeä esitys
Kulttuuriluotain -tehtävä pienryhmissä	Osallistuvat lähtevät pienryhmissä tekemään havainnointitehtävän lähiympäristöön	50 min	Tehtävän jako ja osallistujien kannustaminen
Tehtävän läpikäynti yhdessä	Osallistujat esittelevät fasilitaattorin johdolla havainnointitehtävän toisille työryhmän jäsenille ja käydään yhteistä keskustelua tehtävän tuloksista.	40 min	Fasilitaattori tarkentaa työryhmien huomioita ja haastaa ystävällisesti muita keskusteluun mukaan. Havainnointitehtävästä esiin tulleiden asioiden dokumentointi.
Loppuyhteenvedo	Nuorten ajatukset työpajakerrasta ja seuraavan työpajakerran sopiminen	5 min	Yhteisen työskentelyn yhteen summaaminen ja seuraavaan työskentely kertaan valmistaminen

KOLMANNEN TYÖPAJAKERRAN RAKENNE JA KULKU

Aihe	Tehtävä	Aika	Muut huomiot
Johdanto päivän teemaan ja draamaprosessin avaaminen	Fasilitaattori johdattelee yhteisen työskentelyn äärelle ja esittelee yhteisen draamallisen tekemisen perusteet ja säännöt	10 min	
Työskentelyä draaman keinoin	Fasilitaattori toteuttaa osallistujille draamaprosessin, jossa toimii koko ajan johdattelijana ja syötteiden antajana	60 min	
Prosessin päättäminen ja yhteenvedo	Draamaprosessin päättäminen ja konkreetiaan yhdistäminen Teemojen poimiminen	30 min	
Työpajaprosessin päättäminen ja palaute	Fasilitaattori päättää prosessin ja kiittää työryhmää soveltuvalla tavalla Fasilitaattori kerää kirjallisen palautteen osallistujilta työskentelystä ja työpajojen toimivuudesta	30 min	

5 TYÖPAJATYÖSKENTELEN TULOKSET JA TARKASTELU

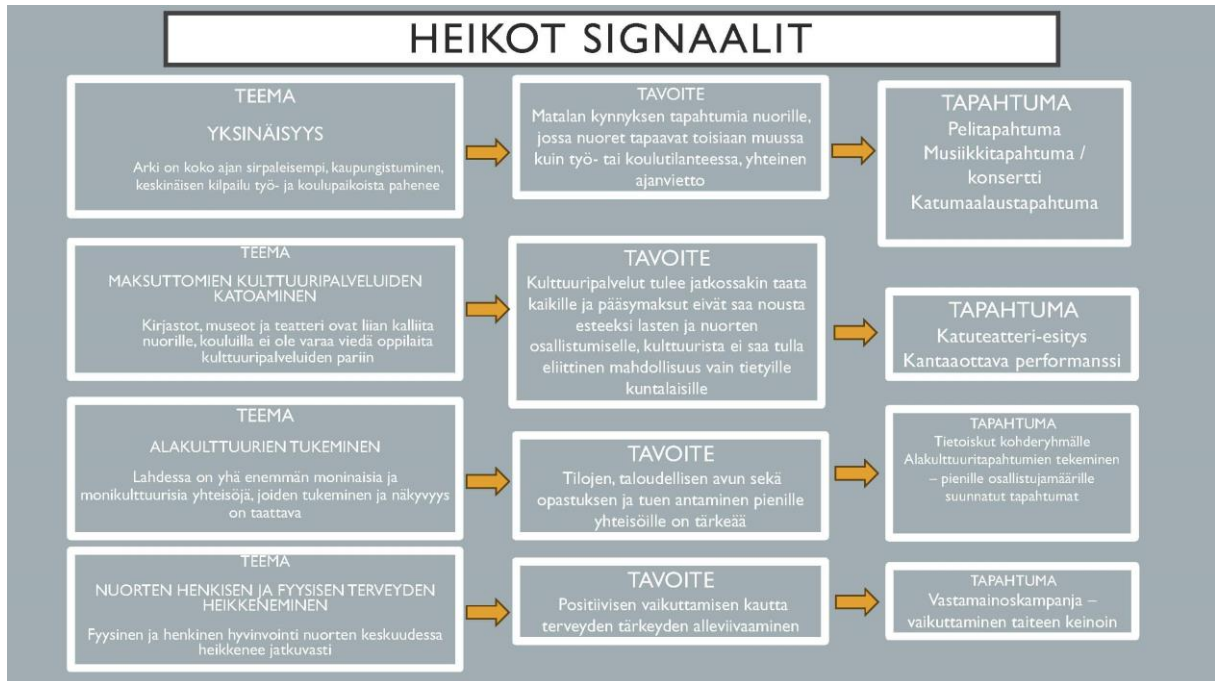
Esimerkkityöpajat tuottivat paljon nuorten havaintoja, ideoita ja ajatuksia omasta elinympäristöstään sekä mitä konkreettisia kulttuuritapahtumia tai palveluita he näkevät omasta ympäristöstään puuttuvan, jotka esitellään oheisissa kaavioissa.

Tulevaisuuden kuvittelemisen ja uusien tapahtumien suunnittelu oli ajoittain osallistujille haastavaa. Etenkin erilaisiin joko tuleviin tai nykyisiin ilmiöihin vastaaminen erilaisilla kulttuuripalveluilla oli osallistuneiden nuorten mielestä mielenkiintoista, mutta ideointi oli ajoittain hankalaa. Haastavuudessa ei ole mitään vaarallista. Useimmin asiat ovat moninaisia ja siksi yhteistä keskustelua ja kannustamista pidettiin koko työskentelyn ajan yllä. Nuoret saivat työpajoissa kuitenkin hienosti kiinni yhteisestä tekemisestä ja tuottivat mielenkiintoista tietoa omasta näkemyksestään tulevaisuuden Lahdesta.

Ohessa jaoteltuna työpajojen tuotokset kaavioihin. Ensimmäisessä kaaviossa on osallistujien ajatuksia tulevaisuuden teemoista, joita he tunnistivat ja jotka joihin he kokivat kulttuurin, ja kulttuuritapahtumien voivan ottaa kantaa ja täten parantaa lahtelaisten nuorten elinympäristöä. Toisessa kaaviossa on esillä nuorten kulttuuriluotain-tehtävän kautta havainnoimat paikat ja kulttuuripalvelut, joita he lähtivät ideoimaan omaan lähiympäristöönsä. Kolmannessa kaaviossa on nuorten kehittelemät konkreettiset ideat, joita he haluaisivat joko itse tai yhdessä erilaisten paikallisten toimijoiden kanssa lähteä toteuttamaan.

5.1 Heikoista signaaleista tulevaisuuden tavoitteita kulttuurikentälle

Ensimmäisellä työpajakerralla tunnistettujen heikkojen signaalien kautta nuoret kiteyttivät signaalit tulevaisuuden teemoiksi, joihin kulttuuri voisi jollakin tapaa positiivisesti vaikuttaa. Alla olevassa kuvassa on jäsennehtynä nuorten tunnistama teema, tavoitetila ja viimeisenä jokin konkreettinen idea kulttuuritapahtumasta tai -palvelusta, joka tekisi Lahdesta nuorille eläväisemmän ja paremman elinympäristön.

Nuorten tunnistamia heikkoja signaaleja ja ideoita kulttuuritapahtumista, joilla on positiivinen vaikutus mahdollisiin ilmiöissä oleviin haasteisiin.

Nuoret kokivat, että tulevaisuudessa yksilöiden yksinäisyyden ja hajanaisuuden kokemus tulee entisestään vain kasvamaan. Sirpaloituneet palvelut, kaupungistuminen ja ihmisten arjen tiiviys koettiin tietynlaisiksi uhkakuviksi, joihin yhteinen toiminta ja kulttuuritapahtumat voisivat olla vastaus. Nuoret kokivat, että tapahtumat, joihin voi osallistua mahdollisimman matalalla kynnyksellä ovat yksi tapa auttaa nuoria tutustumaan toisiinsa ja tätä kautta vähentää yksinäisyyden kokemusta.

Toiseksi teemaksi nousi nuorten huoli maksuttomien kulttuuripalveluiden katoaminen tulevaisuudessa. Kirjastopalveluiden, teatterin ja museoiden käyttö käy mahdottomaksi, sillä lippujen hinnat karsivat nuoret käyttäjien piiristä lähes kokonaan pois. Uhkakuvana koettiin, että kirjastopalvelut muuttuvat maksullisiksi ja se, että yhä useampi nuori jää kunnallisten ilmaisten kulttuurielämysten ulkopuolelle. Suurin osa osallistujista oli saanut omana kouluaihanaan osallistua ilmaisiin museo- ja teatterivierailuihin, jotka ovat olleet heille merkityksellisiä. Mikäli kulttuuripalveluille tulee liian korkea käyttöhintaa, jotkin koulut eivät kykene tarjoamaan lapsille ja nuorille tulevaisuudessa näitä kulttuuripalveluita ja tämä näkyy siinä, että myöhemminkään heillä ei ole enää intoa kuluttaa kulttuuria omassa elämässään.

Taustalla on myös eriarvoistumisen uhka, mikäli kulttuurista tulee vain elitistinen mahdollisuus tietyille kansan osalle.

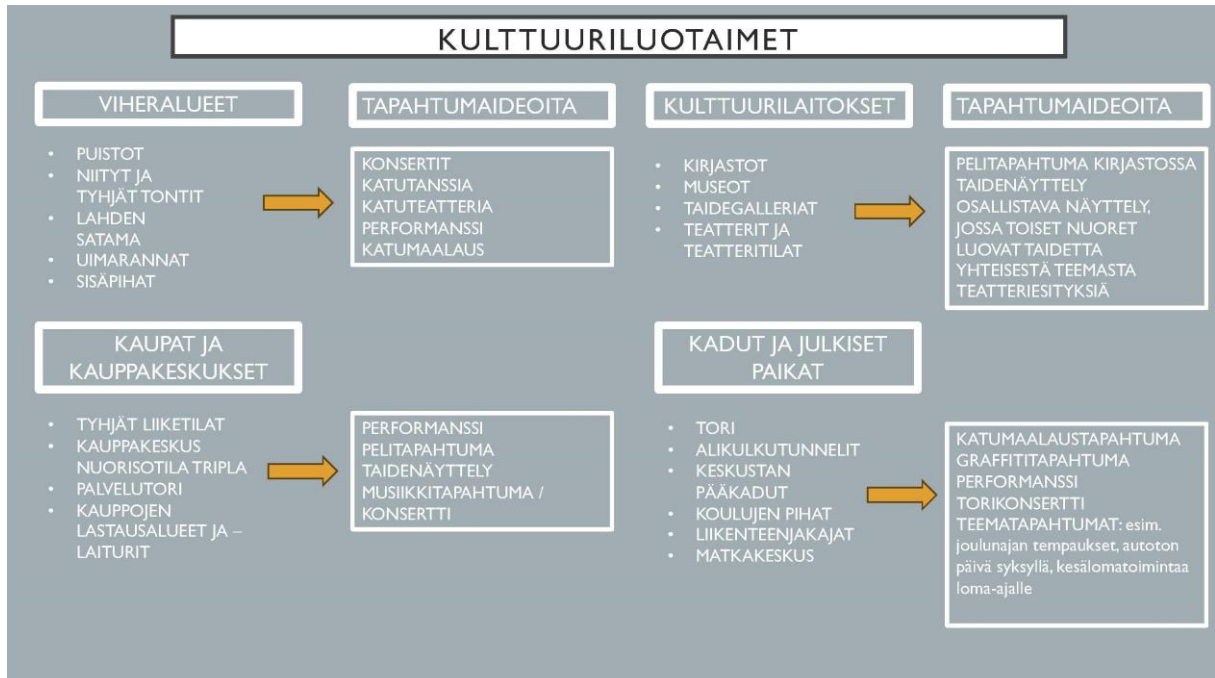
Kolmanneksi teemaksi nuoret nostivat moninaisuuden ja alakulttuurit. Nuoret kokivat näiden teemojen olevan tulevaisuudessa entistä suuremmassa roolissa lahtelaisessa kaupunkikulttuurissa. Nuoret tunnistivat, että heidän omassa lähipiirissään on monia alakulttuurien harrastajia. Näiden henkilöiden keskuudessa on monia aktiivisia toimijoita, jotka kuuluvat jo erilaisiin alakulttuuriyhdistyksiin ja toimintamuotoihin. Näille kulttuurintekijöille oikeanlaisen tuen ja avun antaminen (taloudellinen tuki, tilat, opastus ja tukeminen) koettiin tärkeäksi. Nuoret kokivat, että alakulttuuriharrastajien ja tapahtumien oikeanlainen tukeminen voisi antaa tulevaisuudessa Lahdesta myönteisen kuvan, moninaisuutta tukevana kaupunkiympäristönä. Etenkin pienten tapahtumien järjestämiseen on taattava tulevaisuudessa resursseja, jotta nämä pienemmät kulttuuripiirit eivät ”joudu” muuttamaan isompiin kaupunkeihin.

Neljänneksi ja viimeiseksi teemaksi nousi terveys. Osallistujat kokivat, että lasten- ja nuorten fyysinen ja henkinen hyvinvointi on yhä huonompaa niin nyt kuin tulevaisuudessa. Keskustelussa esimerkiksi nousi lasten ja nuorten keskuudessa vallitseva erilaisten lievien päihteiden käyttö, kuten sähkötupakointi ja nuuskaaminen. Työpajaan osallistuvat nuoret kokivat, että kulttuurisella ja taiteellisella tekemisellä voitaisiin tulevaisuudessa vaikuttaa positiivisesti nuorten asenteisiin ja herättää oman terveyden tärkeyden merkitystä. Esimerkiksi vastamainostyyppisellä tekemisellä ja toisia nuoria mukaan houkutelemalla, voisi taiteen avulla ottaa kantaa nuorten terveyden puolesta. Vastamainoksilla pyrittäisiin herättämään lapsia ja nuoria miettimään omia asenteitaan ja tottumuksiaan hyvän terveyden puolesta.

5.2 Kulttuuriluotaimista ideoita kulttuurituotannoille

Toisella työpajatyöskentelykerralla nuoret lähtivät havainnoimaan kulttuuriluotaimen menetelmällä omaa elinympäristöään. Tämän jälkeen seurasi nuorten itsenäinen kahden viikon havainnointijakso, joka tuotti konkreettisia tapahtumapaikkoja sekä konkreettisia ideoita, joihin nuoret kokivat kiinnostusta.

Nuoret kuvasivat aktiivisesti omaa elinympäristöään ja tuottivat omista lähtökohdistaan ideoita, minkä he kokivat kiinnostavaksi ja mihin he osallistuisivat, mikäli vastaavaa kulttuuritarjontaa heidän elinympäristössään olisi tarjolla.

Kulttuuriluotaintehtävän tuottamia havaintoja ja ideoita.

Nuorten toteuttamat kulttuuriluotaimet tuottivat tietoa paikoista ja tapahtumista, joihin nuoret itse kokivat kulttuurin jollakin tapaa kuuluvan ja tai joihin nuoret itse tulisivat tuottamaan tai käyttämään kulttuuripalveluita. Tämä näkökulma on tärkeä, jotta oikeanlaiset paikat ja oikeanlainen kulttuuritarjonta kohtaavat. Nuorten vapaa-aika on osoittautunut käytännöntyössä olevan yhä kiireisempää ja ”kilpailu” nuorten ajasta on kiihtynyt. Jotta nuoria halutaan tavoittaa ja luoda heille mielenkiintoisia sisältöjä on tärkeää osallistaa heidät itsensä toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Nuorten havainnoimissa paikoissa mielenkiintoa heidän keskuudessaan nostattivat kaikki sellaiset paikat lahtelaisessa ympäristössä, jotka eivät ole kaikkein ilmeisempiä paikkoja, joissa kulttuuria yleisesti tapahtuu tai sitä toteutetaan. Esimerkkeinä kauppojen lastausalueet ja -laiturit, liikenteenjaket ja alikulkutunnelit. Paikat tarjoavat ”rosoisen” ja erilaisen tavan elävöittää lahtelaista kaupunkikulttuuria ja miljöötä. Nuorten suosiossa oli idea katujen koristelusta ja rakennusten seinien maalaamisesta. Nuoret toivat esiin, että kulttuurinen ja taiteellinen ympäristö luo viihtyisämpää ja kulttuurimyönteisempää ilmapiiriä kuntalaisten

arkeen. Lahden ”betoninen” katukuva on muokattavissa viihtyisämmäksi värejä, taidetta ja pieni yksityiskohta korostamalla.

5.3 Draaman avulla tulevaisuuden Lahden kuvittelemista

Prosessidraamaa hyödynnettiin viimeiselle työpajakerralla tulevaisuuden lahtelaista nuorta kuviteltaessa. Prosessissa luotiin nuorten arkisista esineistä lähtöisin oleva kuvitteellinen lahtelainen nuori, jonka ympärille luotiin taustatarinaa ja tarkasteltiin millaisia unelmia, tavoitteita tai haasteita tämä kuvitteellinen hahmo tulisi kohtaamaan tulevaisuuden Lahdessa. Nuoret loivat ensin kolme hahmoa, joista äänestettiin yksi hahmo jatkotarkasteluun. Työskentelyssä päästiin tutustumaan kuvitteellisen hahmon arkeen, hänen haaveitaan kuviteltiin ja työskentely päättyi hetkeen, jossa kuvitteellinen nuori osallistui Lahdessa järjestettävään kirjoitustapahtumaan, jossa hän tapasi tulevan kustannustoimittajansa ensimmäisen kerran.

PROSESSIDRAAMAN PARISSA TYÖSKENTELYÄ

ROOLI SEINÄLLÄ

HENKILÖTIETOJA:

- NIMI
- IKÄ
- ASUINPAIKKA
- TYO/KOULUTUS
- PERHE
- LEMMIKIT

LISÄKSI:

- HAAVEET
- UNELMAT
- PELOT

HAASTEET, JOTKA VAIKUTTAVAT OLEMISEEN JA ELÄMISEEN

- MITÄ AYTELLEE KAUPUNGISIA EMI ALUESSA, JOSA ASUU?

LUONTTEENPIIRTEET:

- PERSONALISUUS
- VAHVUDET
- HAASTEET
- MITEN ON SUHTESA MUIHIN IHMISIIN?

ARKKI ELÄMÄ:

- MITÄ TEKEE "ELÄKSEEN"?
- MITÄ TEKEE VAPAA-AJALLA?
- MITÄ ASIOISTA PIDÄ?

ULKONÄKÖ

- PUKEUTUMISTYMI
- ITSELLE TÄRKEÄT TAVUT, JOTKA KULJETAAN MUKANAAN
- MIKÄ HÄNOLLE ON TÄRKEÄÄ?

PENA

- IKÄ = 29
- OMAT VANHEMMAT ASUU LOHDOLLA
- TYÖPUTKIASENTAJA
- ASUU JALKAERÄNÄSSÄ
- YKSINHUOHTAJA
- LAHTI YMPÄRISTÖNÄ, MUTTA TARVITSI ENEMMÄN KULTTUURIA
- LAHTI YMPÄRISTÖNÄ, MUTTA TARVITSI ENEMMÄN KULTTUURIA
- LEMMIKKI HIRI BASSU
- PELKÄÄ EITTEI ALKA-RITÄ KAIKEEN MIELEISEEN
- HAASTEENA SOSIAALISET TILANTEET
- HAAVEILLEE MUSIKIN TEKEMISESTÄ JA KIRJOITTAMISSTA
- LAHTI-KAS MATEMAATTISESTI
- KÄDEN TAI DOT HYVÄT

Nuorten draamaprosessissa luoma kuvitteellisen lahtelaisen nuoren, jonka haaveita ja kulttuuritarpeita tutkittiin fiktiivisestä näkökulmasta. Tehtävän ohjeistus ja lopputulos.

Työskentelystä nousi esiin teemoja, joista keskusteltiin prosessidraaman päätyttyä. Fiktiivisestä työskentelystä huolimatta nuoret sanoittivat teemat, millaisille oman taiteentekemisen tuelle

olisi Lahdessa tarve. Näitä tarpeita ovat luova kirjoittaminen, laulujen sanoittaminen ja musiikintekeminen. Nuorilta nousi esiin, että ammattimaisen tuen saaminen kirjailijoilta ja musiikintekijöiltä olisi todella kaivattua, jotta omaan tekemiseen saisi vinkkejä ja uusia näkökulmia. Nuoret ideoivat keskustelussa mahdollisten taiteilijatapamisten järjestämisen tai työpajojen järjestämisen, missä eri taiteentekijät voisivat auttaa nuoria oman taiteen tekijöitä. Tällainen ajatus toistuvista työpajoista, joiden teema ja vetäjä vaihtelisivat, kuulosti toteuttavalta ja Nuorisopalveluiden toimintaan sopivalta toiminnalta.

5.4 Työskentelyn tarkastelu nuorten palautteen kautta

Yhteisten työpajojen jälkeen nuoret antoivat anonyymien palautteen yhteisestä työskentelystä. Kysymyksissä pyrittiin selvittämään nuorten ajatusta työskentelystä, työskentelyn teemoista, työpajojen rakenteesta ja millaisia kehittämisajatuksia nuorilla työpajojen sisältöihin liittyy. Nuorten palautteista nousi esiin, että työskentely oli mieluisaa ja siinä onnistuttiin avaamaan nuorten kanssa tulevaisuuden kokemusta, omia unelmia sekä huolia liittyen tulevaisuuteen.

Työpajoissa päästiin käsiksi dialogin kautta siihen, millaisia ajatuksia ja mitä toiveita nuorilla liittyy omaan kotikuntaansa, omaan elämäänsä ja ennen kaikkea, mitä he olisivat itse valmiita tekemään oman elinympäristönsä kulttuurielämän kohentamiseksi. Tämän lisäksi työryhmässä vallitsi mukava ja toisiaan kannustava ilmapiiri, joka lisäsi nuorten keskinäistä luottamusta ja tilaa tätä kautta ideoinnille ja luovuudelle syntyä, joka ilmenee nuorten antamista palautteista seuraavasti:

Parasta oli se, että sai jutella toisten kanssa omista ajatuksista. Oli tosi kiva kuulla, että muitakin kiinnostaisi tietynlaisten taidejuttujen tekeminen Lahdessa. Ehkä vois lähteä yhdessä tekemään myös juttuja.” (Nuoren palaute työpajatyöskentelystä 2023)

Nuorten palautteessa nousi esille, että työpajatyöskentely oli positiivinen ja uutta avartava kokemus. Keskinäinen tutustuminen ja mahdollinen yhteistyö toisten nuorten kanssa koettiin hyvänä. Yksin monien ajatusten ja asioiden toteuttaminen tuntui olevan haastavampaa, kuin jos omien ideoiden ympärille saisi koottua toteuttamisesta innostuneen nuorten porukan.

En oikein tuntenut muita työryhmään osallistuneita, mutta yhteisen keskustelun kautta monet tuli nopeasti tutuiksi ja sitten olikin tosi kiva kuulla, mitä muut ajattelevat. (Nuoren palaute työpajatyöskentelystä 2023)

On hyvä muistaa, että työskentelyyn osallistui nuoria aikuisia, ikäjakaumaltaan 19–28-vuotiaita lahtelaisia, jotka jollakin tapaa ovat kulttuuri- tai taideorientoituneita harrastuneisuutensa, intressiensä tai tulevaisuuden suuntautuneisuutensa takia. Työpajatyöskentely tällaisten nuorten parissa oli ennakoidusti mieluisaa ja tuloksia aikaansaavaa. Aiheesta kiinnostuneiden nuorten parissa oli myös paljon haasteita nuorten kokoon saamiseksi. Muutammat nuoret työpajatyöskentelyn palautekyselyssä nostivat esiin, että vaikka tapaamiskertoja oli vain kolme ja kestoltaan kaksi tuntia per työpaja, oli hankalaa sitoutua näin pitkäkestoiseen, prosessinomaiseen työskentelyyn. Toisille nuorille tietty aikataulu ei aiheuttanut vastaavaa ongelmaa.

Itseäni on aina kiinnostanut kulttuuri ja taide, joten minun ei ollut vaikeata sitoutua kaikkiin kertoihin, vaikka osassa työpajoista joitain puuttui. Mielestäni kolme kertaa oli tosi hyvä määrä yhteiselle tekemiselle. Ehkei enempää olisi enää jaksanut. (Nuoren palaute työpajatyöskentelystä 2023)

Palautteissa nuoret kuvasivat, että työpajakonseptin sisällöt olivat mielenkiintoisia ja niiden hahmottaminen oli suhteellisen helppoa. Yhteistä tekemistä pidettiin tärkeänä ja motivoivana, yksin teemojen pohtiminen ja tutkiminen olisi monien mielestä jäänyt tekemättä.

Nuoret nostivat esiin, että prosessia ohjaavan henkilön motivoiva ja kannustava työote oli mieluisa. Eräissä palautteissa painotettiin, kuinka tärkeää kannustava ja asenne ”että ei ole oikeaa tai väärää vastausta” auttoi heitä työpajaprosessissa eteenpäin. Etenkin tulevaisuuden kuvittelemisessa tulevaisuus tuntui ensin synkältä ja pelottavalta, mutta yhteisen keskustelun kautta löytyi muitakin näkökulmia

Nuorten palautteissa kehittämiskohdat liittyivät ideoinnin jälkeiseen aikaan ja siihen, miten yhteisessä työskentelyssä tuotetut ideat ja konkreettiset toimet lähtevät toteutumaan. Nuorten palaute liittyi näennäisen osallistamisen huoleen; heiltä kysytään ideoita ja sitten ideat vain unohtavat, eikä niitä lähdetä toteuttamaan. Nämä ajatukset ovat hyviä ja aiheellisia. Nuorten nopeasta ja innostuneesta ideoinnista saattaa olla matkaa lupien hankkimiseen, varojen ja

rahoituksen saamiseen tai siihen, että jokin kunnallinen vakiintunut taide- ja kulttuurilaitos lähtisi yhteistyössä toteuttamaan jotakin ideaa.

Mahdollistamo-hanke astuu tässä kohtaa kuvaan. Hankkeella on mahdollisuus tukea nuoria niin taloudellisesti kuin henkisenä tukena ja apuna kohti omia kulttuuriprojekteja. Mahdollistamon 10 000 euron vuosittainen avustusresurssi tarjoaa mahdollisuuden nuorille lähteä toteuttamaan omia ideoitaan ja unelmiaan. Nuorten oma aktiivisuus on tietty tärkeä seikka. Tästä syystä yhteistyön jatkaminen nuorten ja Lahden Nuorisopalveluiden henkilökunnan välillä on tärkeää.

Oikotietä onnistuneisiin ja laadukkaisiin kulttuuri- ja taidetapahtumiin ei ole. Se vaatii positiivista asennetta, työtä, ideointia ja nuorten aktiivista auttamista sekä tukemista. Nuorisopalveluiden henkilökunnan sitoutuminen nuorten auttamiseen on tärkeää, jotta oma aktiivisuuden ja omaan tekemiseen uskominen kohenee.

Nuorissa piilevä potentiaali ja heidän oman aktiivisuuden tukeminen voi parhaimmillaan vähentää Nuorisopalveluiden työtä ja nuorten omatoimisuus kasvaa. Nuoret alkavat ottaa asioita hoitaakseen ja tekemisestä tulee entistä itsenäisempää ja tuen sekä avun tarve vähenee.

5.5 Työskentelyn tarkastelu ja analyysi toteuttajan näkökulmasta

Yhteinen työpajatyöskentely nuorten kanssa toimi hyvin ja sille asetetut tavoitteet, eli kulttuurisen nuorisotyön tiimille kehitettävä uudenlainen tapa osallistaa lahtelaisia nuoria oman kulttuurin, taiteen ja oman elinympäristön kehittämiseen toteutui. Nuoret käytettyjen menetelmien ja harjoitteiden kautta lähtivät ideoimaan omaan elinympäristöönsä kulttuurituotantoja ja kulttuuripalveluja. Osa ideoista olivat nuorille itselleen tärkeitä ja he innostuivat itse tietyistä yhteisen työskentelyn aikana syntyneistä ideoista. Näitä ideoita on jo lähdetty Mahdollistamo-hankkeen kanssa kehittämään pidemmälle.

Menetelmät osoittautuivat hyväksi työpajan toteuttamisen kannalta. Tulevaisuuden ennakointi, kulttuuriluotaimet ja draama sekä näiden menetelmien äärellä nuoret oli helppoa saada mukaan toimimaan ja ideoimaan.

Tulevaisuuden ennakkointia tehdessä heikkojen signaalien hahmottaminen osoittautui aluksi haastavaksi. Nuorten kanssa käytiin keskustelua, oliko nuorten havainto heikko signaali vai jo jokin nyt tässä ajassa tapahtuva trendi.

Heikko signaali on merkki jonkin uuden syntymisestä. Jos asia tunnistetaan jo trendiksi, silloin sen eri muodot tai ilmiöt ovat vain sen trendin ilmenemismuotoja. Olennaista on, että ne kuitenkin kertovat jostain uuden muutoksen mahdollisuudesta, eivät ainoastaan vahvista jo olemassa olevaa. (Hautio 2023)

Pienryhmissä keskustelun jälkeen kokeiltiin kuvitella sellaisia asioita omaan elinympäristöön, joita ei vielä ole olemassa, mutta jokin asia tulevaisuudessa voi lähteä toteutumaan. Nämä tulevaisuuskuvat ja niiden sisällöt olivat samaan aikaan hauskoja, irrottelevia ja tietyllä tapaa myös täynnä erilaisia uhkakuvia.

Kulttuuriluotaimet toimivat hyvin ympäristön havainnointiin ja ideointiin. Onnistunutta menetelmässä oli sen toteutuminen matalalla kynnyksellä. Kulttuuriluotain-tehtävän itsenäinen suorittaminen oli joillekin nuorille haasteellinen, sillä itse toteutettavana tehtävänä havainnointi jäi nuorilla muiden meneillään olevien asioiden jalkoihin. Tämä vaati työskentelyn fasilitaattorilta paljon omaa aktiivisuutta olemalla yhteydessä nuoriin. Yhteydenotoissa kysyttiin aina, miten tehtävä sujuu ja millaisia havaintoja nuoret olivat ehtineet jo tehdä. Nuorilta tiedusteltiin, mikä oli ollut tehtävässä helppoa ja mikä puolestaan haasteellista. Kaiken kaikkiaan kulttuuriluotaimet tuottivat mielenkiintoista ja ennen kaikkea konkreettista tietoa, missä ja mitä nuoret olisivat halukkaita toimimaan tai itse tuottamaan taidetta ja kulttuuria.

Draamallinen tekeminen työpajan menetelmänä oli prosessia tukeva elementti. Nuoret viimeisessä työpajakerrassa olivat tutustuneet jo toisiinsa sekä yhteinen työskentely oli jo tuttua. Tämä mahdollisti draaman tekemisen. Draaman suurin hyöty menetelmänä kulttuurisen nuorisotyön välineenä piilee sen luomasta turvasta. Esteettinen kahdentuminen voi tietyissä tapauksissa auttaa nuoria osallistumaan keskusteluun ja tuoda oma mielipide esiin helpommin. Draamallinen tekeminen oikeassa vaiheessa prosessia toi yhteiseen työskentelyyn vielä yhden tason, jossa jokaisen ääni pääsi esiin. Nuoret tuottivat draaman äärellä visioita tulevaisuudessa, ja draama tarjosi keinon puhua asioista, jotka kenties olisivat jääneet sanomatta, mikäli työskentely olisi rajautunut pelkästään keskusteluun ja havainnointiin.

Kulttuurisen nuorisotyön välineenä työpajatyöskentely ja työpajassa käytettyjen menetelmien käyttäminen osoittautui hyväksi. Luova tekeminen, lahtelaisen kaupunkikulttuurin

suunnitteleminen ja siihen osallistuminen osuivat hyvin kulttuurisen nuorisotyön arvoihin ja tavoitteisiin. Nuorten osallisuus ja kokonaisvaltainen osallistuminen johonkin kunnallisella tasolla merkittävään tukee pitkäkestoisesti nuorten ajatukseen omista vaikuttamismahdollisuuksistaan ja omasta arvostaan Lahden kaupungille.

Nuoret kokoontuivat yhteen keskustelemaan erilaisten syötteiden kautta itsensä näköisiä ja kuuloisia ajatuksia, mitkä liittyvät nuoriin ja heidän elinympäristöönsä. Nuorten työskentely työpajassa toi esiin nuorten äänen, jonka eteenpäin saattaminen on nuorten ja Nuorisopalveluiden henkilökunnan seuraava tehtävä. Mahdollistamo-hankkeen toiminta, hankkeen ohjausryhmästä koostuvat kulttuuri- ja nuorisoalan ammattilaiset sekä Lahden Nuorisopalvelut ovat työpajassa syntyneen tiedon ensisijaisia kohteita, keille työn tulokset tulee esitellä.

6 TYÖPAJASTA NOUSSEEN TIEDON HYÖDYNTÄMINEN

Nuoria osallistava työpajatyöskentely tuotti osallisuuden, toiminnan ja yhteisen dialogin myötä tietoa ja tuotoksia, ikään kuin nuorten osallisuuden sivutuotteena. Työskentelystä kehkeytynyt nuorten ääni tietyllä tapaa viimeistelee yhteisen työskentelyn arvon. Työskentelyn tulosten jakaminen muille kaupungin toimijoille toimii hyvänä motivaattorina nuorille osallistua ja vaikuttaa. Samalla työpajojen jatkaminen ja levittäminen eri nuorisoryhmille on perusteltua ja työpajoja voidaan hyödyntää Nuorisopalveluiden kulttuurisen nuoristyön toteuttamisen välineenä Lahdessa.

Tarkasteltaessa työpajoissa syntyneitä tietoja ja sitä summatessa yhteen on hyvä huomioida, että työskentelyn tuotoksissa on yhteiskunnallista sekä ajankohtaista asiaa nuorilta Lahden kaupungin eri toimijoille ja tahoille.

Konkreettisesti työskentely tuotti tietoa Lahden kaupungin kulttuurielämän eri toteuttajille tietoa, millaista kulttuuria nuoret olisivat omista lähtökohdistaan halukkaita joko toteuttamaan tai kuluttamaan. Työpajat tuottivat ideoita siitä, millaisia projekteja ja millaista kaupunkikulttuuria Lahden seudulta joko puuttuu tai jolle olisi selkää tilausta ja mielenkiintoa.

Nuorten oma aktiivinen osallistuminen tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen ovat hyviä keinoja sitouttaa mahdollisia kävijöitä ja tapahtumien kuluttajia. Nuorten tekemisellä on laajempiakin vaikutuksia toisiin nuoriin. Tapahtumien ollessa nuorten itsensä mielestä uskottavia tai laadukkaita, niistä on saman ikäisten helpompaa itse innostua, osallistua tai vaikka lähteä mukaan itse tekemiseen. Kulttuurista ja tapahtumista tällä tavoin muodostuu uskottava ja ”oma juttu” jota lähdetään tosissaan toteuttamaan, markkinoimaan ja tukemaan.

Osallisuuden näkökulmasta nuorten osallistaminen pohtimaan omaa elinympäristöään ja omaa aktiivisuuttaan sen suhteen, tarjoaa tietoa kaupungin kulttuuri- ja nuorisopalveluiden tuottajille. Osallisuuden ja yhdessä tekemisen teema on kirjattuna Lahden kaupungin strategiaan, jolloin tämä palvelee kaupungin omaa visiota kuntalaisten osallistamisesta päätöksentekoon ja oman elinympäristönsä elävöittämiseen.

Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden edustajat saavat elävää tietoa siitä, mitä kysymyksiä ja huolia nuoret kokevat kotikaupunkinsa kulttuurin tulevaisuudessa ja millaisia lieveilmiöitä tai heikkoja signaaleja he tunnistavat. Tätä tietoa on hedelmällistä lähteä peilaamaan kaupungin

toimijoiden omiin käsityksiin ja olettamuksiin kaupungin palveluiden tulevaisuutta suunniteltaessa tai tarkasteltaessa. Parhaimmillaan konseptissa esiin tulevat nuorten ajatukset tulevaisuudesta tuottavat dialogia kulttuuri- ja nuorisopalveluiden henkilöstön ja nuorten kuntalaisten välillä.

Dialogia varten on mahdollisuus järjestää erilaisia foorumeja tai yhteisen keskustelun tilaisuuksia, joissa molemmin puolin päästään yhteisten teemojen äärelle. Tulevaisuuden ennakkoinnin näkökulma työpajatyöskentelyssä tarjoaa mielenkiintoisia näkökulmia ja visioita nuorten itsensä sanoittamana, jota kaupungin kulttuuri- ja nuorisopalveluiden edustajien kannattaa kuunnella tarkasti. Yhteisen dialogin myötä voidaan saavuttaa paljon yhteistä ymmärrystä nuorten ja ammattilaisten välille. Yhteisellä ymmärryksellä on samanlaista tehokkuutta, kuin mitä edellä mainitsin. Jos asiasta tulee yhteinen ja aito, on teemoihin sitoutuminen ja niiden äärellä työskenteleminen paljon tehokkaampaa ja siitä tulee yhteinen juttu, ei ainoastaan ulkoapäin pakotettu asia, jolle pitäisi tehdä jotakin.

Työpajatyöskentely nuorten kanssa ja tästä työskentelystä saadut tuotokset tarjoavat potentiaalin myös positiivisille ulostuloille kulttuurisen nuorisotyön puolesta. Etenkin aikoina, jolloin nuoria joko vähätellään, heidän ajatuksiaan ei kuulla tarpeeksi tai heille suunnatuista palveluista halutaan leikata taloudellisista säästösyistä. Tulevaisuuden teemat ja kulttuurin merkityksen korostaminen positiivisen viestin kautta paikallisille päättäjille on yksi vaikuttamisen tapa, jolla herättää myös päättävät tahot näkemään, kuinka tärkeää nuorten ja kulttuurin tukeminen niin rahallisesti kuin henkisestikin on. Yhteistyö Lahden nuorisovaltuuston kanssa on erittäin hyvä väylä lähteä kertomaan paikallisille päättäjille tahoille, mitä nuoret näkevät ympärillään ja mitkä asiat tekisivät Lahdesta entistä paremman paikan asua. Tulevaisuuden ennakkoinnin teemoista voi helposti saada poliittisille päättäjille nuorten näkemyksiä ja kysymyksiä, mitä tulevaisuudessa tulisi välttää ja mihin tulisi poliittisella tasolla panostaa. Työskentelyssä esiin tulevat teemat ja tavat kertomiselle on tietty hyvin tärkeää pohtia huolella, että viesti ymmärretään oikein ja se on tyyliltään asiallinen kuitenkin hyvin nuorten ja kertojiensa näköistä.

6.1 Mahdollistamon ohjausryhmä

Ensisijaisesti työpajassa syntyneitä ajatuksia on luonnollista jakaa Mahdollistamon ohjausryhmän jäsenille ja heidän edustamilleen tahoille. Ohjausryhmän säännöllinen kokoontuminen antaa mahdollisuuden nuorten ideoiden ja ajatusten jakamiselle. Ohjausryhmän edustajat koostuvat tahoista, joilla on kiinnostusta kuulla nuoria suoraan, jotka hakevat kosketuspintaa oman tekemisensä ja toimintansa sektorilla lahtelaisiin nuoriin.

Ohjausryhmässä olevien yhteistyötahojen potentiaali ja tulevaisuudessa tämän potentiaalin tehokkaampi hyödyntäminen on tärkeää. Mahdollistamon ohjausryhmässä on puhuttu jo eräänlaisesta mentoritoiminnasta nuorille. Ne nuoret, joilla on halua toteuttaa jokin oma idea kulttuurin ja taiteen saralla voisivat saada ohjausryhmästä oman kulttuurimentorin. Ohjausryhmä koostuu useista eri kulttuuri-, taide- sekä nuorisoalan tekijöistä, joten heidän innostuksensa nuorten mentorointiin on todella arvokasta. Vastaavanlaista yhteistyö ja verkostoitumista kannattaa lähteä kehittämään, sillä vastaavan kiinnostuksen leviäminen muiden tekijöiden pariin avaa jälleen uusia mahdollisuuksia nuorten omaehtoiselle kulttuuriselle tekemiselle.

Nuorten oma verkostoituminen ja tutustuminen paikallisiin tekijöihin tarjoaa mahdollisuuden uudenlaisten kulttuuritekijöiden ”heräämiselle” Lahden seudulla. Lahden kaupungin vetovoimana ja nuorten pysymiseen paikkakunnalla oma osallisuuden tunne ja vaikuttamismahdollisuudet käytännön tekemisen kautta voi olla kaupungille hyvä ja elinvoimaa vahvistava tekijä. Lahden kaupungin strategisen osallisuuden ja yhdessä tekemisen arvo ja toimintamalli tukevat tätä ajatusta vahvasti.

6.2 Paikalliset toimijat, päättäjät ja kolmas sektori

Lahden kaupunkiorganisaation alaisena toimii Nuorisopalveluiden ohessa monia palveluntuottajia, joiden kanssa yhteistyön syventäminen ja uudenlaisten kulttuuri- ja hyvinvointipalveluiden kehittämistyöhön nuorten näkökulma kannattaisi tuoda esiin.

Iso yhteistyötaho kaupungin sisällä on Lahden Kulttuuripalvelut. Kulttuuripalvelut tarjoavat ainutlaatuista ja monipuolista kulttuuriohjelmaa, jossa kulttuuritarjonta tavoittaa lapsia ja nuoria kouluissa, päiväkodeissa vuoden ympäri. Erilaiset kulttuuritoimijat voivat hakea Lahden Kulttuuripalveluilta avustuksia sekä kulttuuritiloja. (Lahden kaupunki 2023) Nuorten ajatusten esiintuominen kulttuuripalveluille on tärkeää ja matalalla kynnyksellä toteutuvaa, sillä samaan kaupunkiorganisaatioon kuuluminen takaa helpon yhteydenpidon Kulttuuripalveluiden ja Nuorisopalveluiden kesken.

Kulttuuripalveluiden työntekijöiden aktiivinen tapaaminen ja yhteydenpito voi johtaa hyviin uusiin sisältöihin ja yhteistyökuvioihin, jolle nuorten ideat voivat toimia mainiona alkusysäyksenä. Kaupungin Kulttuuripalvelut voi tukea nuorten hankkeita muutenkin kuin taloudellisesti. Sen hallinnoimat kulttuuritilat ja fasilitetit voivat olla yksi tapa auttaa nuoria omien tapahtumien toteuttamiseksi.

Lahtelaisia päättäjiä ja paikallisia poliitikoita on aikaisemminkin kutsuttu kuulemaan nuorten ajatuksia. Etenkin kunnallisten ja valtiollisten vaalien alla kiinnostus nuoria kohtaan poliittisilla päättäjillä on olemassa. Työpajassa syntyneet ideat ovat aiheellista myös tuoda eri keinoin päättäjien tietoon.

Lahden Nuorisopalveluiden johtajalla on suuri rooli paikallisten päättäjien kanssa toimimiseen. Hän työskentelee aktiivisesti kaupungin eri lautakunnissa ja päättäjien keskuudessa, jonne tieto nuoria osallistavasta ja aktivoivasta työstä kannattaa viedä. Toinen taho, jonka kanssa työskentelyä kannattaa tehdä on Lahden Nuorisovaltuusto. Valtuuston jäsenet voivat itse osallistua vastaavanlaiseen työpajaan ja tätä kautta luoda omia näkemyksiään tulevaisuuden Lahdesta. Heillä on myös oma väylä lähestyä kunnallisia päättäjiä ja tuoda nuorten ääntä esiin kaupungin hallituksen kokouksissa.

Lahtelaisen kulttuurikentän potentiaalisia yhteistyötahoja ovat myös paikalliset teatterit, museot sekä kirjasto. Teattereista Lahden alueella toimii Lahden kaupunkiorganisaation alaisena toimiva Lahden kaupunginteatteri, joka aiemmin on ollut halukas työskentelemään yhteistyössä muiden kaupungin toimijoiden kanssa. Vapaan teatterin kentällä toimii Teatteri Vanha Juko sekä lastenteatteri keskittynyt Super Teatteri. Näitä yhteistyötahoja tarpeen mukaan voi lähestyä matalalla kynnyksellä. Teatterit voivat olla osallisina monin tavoin. Ainakin harjoitustilojen tarjoaminen nuorten projekteille tai muun tuen tarjoaminen.

Lasten ja nuorten teatterin saralla Lahdessa toimii kolmannen sektorin toimijoina esimerkiksi Timotei Teatteri, Lahden Lauantainäyttämö ja Lahden harrastajateatteri. Nämä kolmannen sektorin toimijat ovat potentiaalisia yhteistyötahoja ja heidän kiinnostuksensa osallistamiseen sekä yhteistyöhön nuorten parissa osuu heidän tekemiseensä ja tavoitteisiinsa.

Lahdessa museotoiminta kannattaa nostaa myös yhdeksi potentiaaliseksi yhteistyötahoksi. Lahden visuaalisten taiteiden museo Malva ja sen yleisöpalveluiden alla toimiva museopedagogi on yksi potentiaalinen yhteistyötaho. Malva järjestää museopedagogiaa, jonka tärkeänä tehtävänä on tarjota oivalluksia erilaisille ja eri ikäisille yleisöille katsomisen, keskustelemisen ja käsillä tekemisen kautta. Malva tarjoaa opastuksia, työpajoja sekä monenlaista tutustumista teoksiin ja taiteen tekemiseen. (Malva 2023) Malva on yksi uusista Lahden kaupungin elinympäristön vetonauloista ja tätä yhteistyötä kannattaa syventää. Lahden museoiden alla Malvan ohella toimii Lahden hiihtomuseo, Lahden Historiallinen museo sekä Radio- ja TV-museo Mastola.

Lahden kaupunginkirjasto toimii oman toimintansa puolesta kaikkien kuntalaisten yhteisenä kokoontumispaikkana. Lahden alueen kirjastot tarjoavat nuorten työpajassa esiinnousseille tuotoksille ja nuorten ideoille toimivan ja näkyvän paikan kulttuuriseen esillepanoon. Kirjaston tiloissa on mahdollista järjestää tapahtumia tai vaikka tuoda työpajassa virinneitä ideoita kaiken ikäisten kuntalaisten nähtäviksi. Kirjasto on kaikille ilmainen ympäristö ja yhteistyötahona helposti saavutettava paikka.

Etukäteen on tarpeellista miettiä, millaista yhteistyötä ja mitä mahdollisilta kanssatoteuttajilta toivotaan. Lähtökohtaisesti ei voi vain lähteä kuvitelma, että kaupungin kulttuurilaitokset ja kolmannen sektorin kulttuuritoimijat toteuttaisivat kaikki nuorten ideat pelkästä hyvästä aikeesta. Yhteistyökuvioita on mietittävä etukäteen ja niitä tulee valmistella huolella. Hyvänä alkusysäyksenä yhteistyölle on tarjota eri tahoille tilaisuuksia, joissa työpajakonseptia esitellään ja kerrotaan nuorten työstämistä ideoista ja sitä kautta aloittaa mahdollisia yhteistyökuvioita käytännön tasolla. Nuorille kannattaa selventää myös, että yhteistyökuviot eivät ole noin vain toteutettavia vaan ne vaativat aikaa, valmisteluja, korjauksia ja lisää työtä.

6.3 Työpajan tuotokset Lahden Nuorisopalveluiden toiminnassa

Työpajakonsepti tuottaa hyödyllistä ja konkreettista tietoa nuorten ajatuksista Lahden Nuorisopalveluiden eri toimijoille. Nuorisopalvelut saa työpajasta mahdollisen työvälineen, jolla voidaan osallistaa nuoria kaikissa sen toiminnoissa. Työpaja jää tilaajan käyttöön, jolloin sitä voidaan hyödyntää monin tavoin nuorten osallistamista toteutettaessa.

Nuorisopalvelut tarvitsevat myös omaan toimintaansa nuorten näkymiä liittyen heidän omaan suhteeseen kotikaupunkiinsa; mitä ajatuksia heillä liittyy omaan elinympäristöön, millä tavoin he tekisivät siitä itselleen viihtyisämmän, tapahtumarikkaamman, turvallisemman ja kaikin puolin eläväisemmän.

Kulttuurinen nuorisotyö ja nuorten osallisuuden kokemuksen kasvattaminen ovat asioita, joihin Nuorisopalveluissa tullaan tulevana vuosina panostamaan enemmän. Kulttuurisen nuorisotyön tiimi tällä hetkellä pohtii, miten sen tulisi järjestäytyä siten, että sen tuottama toiminta olisi mahdollisimman paljon nuoria osallistavaa ja heille järjestettäviä sisältöjä tukevaa. Yhteinen työskentely ohessa kuvatun työpajamallin mukaisesti antaa yhden konkreettisen työkalun nuorten kulttuuriseen osallistamiseen ja kuulemiseen. Työpajatyöskentelyn tuloksia voidaan esitellä koko henkilökunnan yhteisissä foorumeissa tai toimiala- sekä aluekohtaisesti. Lahden Nuorisopalveluiden johtajista koostuva johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti. Milloin ikinä työpajatyöskentelyä on nuorten kanssa toteutettu, on johtoryhmän mahdollista saada nuorten ajatukset nähtäväkseen, mikäli sellaiselle tiedolle on tarvetta.

Mahdollistamo-hankkeen näkökulmasta tarkasteltuna, työpajatyöskentely nuorten kanssa tarjoaa uusia mahdollisia ideoita ja projekteja, joita nuorten kanssa lähteä toteuttamaan. Nuorten innostuessa omaehtoisesta kulttuurituottamisesta muille lahtelaisille nuorille, työpajaan osallistuminen tarjoaa mahdollisuuden oman idean parantelemiselle, toisten mahdollisten kanssatoteuttajien tapaamiselle ja yhteyden paikallisiin toimijoihin.

7 LOPPUPOHDINTA JA KEHITTÄMISKOHDAT

Työpajojen suunnittelu lähti liikkeelle ajatuksesta nuorten täysvaltaisesta osallistamisesta luomaan ajatuksia ja näkemyksiä lahtelaisen kulttuurin kehittämiseksi tulevaisuudessa. Ajatus työpajojen taustalla on olla rohkeasti nuorten näköinen ja puhtaasti heidän ajatuksiaan esiintuova kokonaisuus. Työpaja tuotettiin Lahden Nuorisopalveluiden kulttuurisen nuorisotyön tiimin ja Mahdollistamo-hankkeen uudeksi työmuodoksi ja tavaksi toteuttaa kulttuurista nuorisotyötä Lahden Nuorisopalveluissa. Työpaja pystyy tuottamaan tulevaisuuteen suuntaavaa ja nuoria innostavaa, osallistavaa toimintaa, missä he yhdessä pääsevät tuottamaan ideoita sellaisesta kulttuurisesta toiminnasta, johon he itse olisivat halukkaita osallistumaan ja toteuttamaan. Kulttuurisen nuorisotyön tiimille työpajatyökalu antaa konkreettisen tavan nuorten osallistamiseen ja heidän kuulemiseensa.

Nuorten osallistaminen ja sosiokulttuurinen innostaminen oman elämänsä omistajiksi on Lahden Nuorisopalveluiden toiminnan ytimessä. Työpajan malli antaa Nuorisopalveluille uuden ja valmiiksi luodun mallin toteuttaa yhtä sen päätehtävistä. Organisaatio tulee panostamaan tulevaisuudessa yhä enemmän ja laajemmin kulttuurisen nuorisotyön toteuttamiseen, joten luotu työpaja antaa tähän valmiin tavan lähteä toteuttamaan tätä työtä. Työpaja on myös sovellettavissa vetäjänsä mukaiseksi, mikä takaa sen, että se on kaikkien Nuorisopalveluiden henkilökunnassa työskentelevien ihmisten käytössä.

Kulttuurisen nuorisotyön muotona osallistava työpaja, missä nuoret pääsevät kuvittelemaan omaan ympäristöönsä erilaisia kulttuurituotantoja ja -palveluita on toimiva. Työpajan dialoginen, demokraattinen ja tasa-arvoinen luonne antaa nuorille mahdollisuuden osallistua juuri omista lähtökohdistaan ja edellä mainitut asiat tukevat kulttuurisen nuorisotyön peruseriaatteita. Työpajassa pyrittiin ottamaan huomioon nuorten omat tarpeet, esimerkiksi työpajojen kesto ja ajankohdat pyrittiin toteuttamaan siten, että mahdollisimman moni työskentelyyn lupautunut nuori pääsisi osallistumaan kaikkeen tekemiseen.

Nuorten vapaa-aika täyttyy nopeasti, joten työpajan toteutumisen kannalta on tärkeää miettiä, miten sitouttaa nuoret työskentelyyn siten että alkuinnostuksen jälkeen kaikki jaksavat työskennellä kaikissa kolmessa yhteisessä työpajassa. Työpaja pyrittiin järjestämään tiiviissä ajallisessa tahdissa. Yhteinen työskentely sijoittui viiden viikon sisään sisältäen kahden viikon itsenäisen kulttuuriluotaintyöskentelyn, jolloin omalla tavallaan työpaja oli läsnä nuorten

vapaa-ajalla. Tästä huolimatta joillekin nuorille osallistuminen kaikkiin työpajakertoihin oli haastavaa ja osalle itsenäinen tekeminen oli haasteellista. Nuorten sitoutuminen ja sen haastavuus ei ole nuorisotyön kentällä mitenkään uusi ilmiö ja se on tietynlainen seikka, jonka kanssa kulttuurisen nuorisotyön eri muotojen on sopeuduttava.

Työpajan keskeisimpiin kehittämiskohtiin kuuluu yhteisen työskentelyn jälkeinen aika. Toteuttajien on tarkasti mietittävä, miten ideat ja nuorten ääni saadaan levitettyä työpajan toteutumisen jälkeen. Työpajatyöskentelyn tulosten kiinnostavuus ja ajankohtaisuus voivat olla yksi tapa herättää mahdollisissa yhteistyötahoissa ja kaupungin eri toimijoiden kiinnostus nuorten ideoita lahtelaisen kulttuurin kehittämisessä. Tämä kiinnostuksen ylläpito vaatii sekä työpajan tekijöiltä että osallistuvilta nuorilta työpajatyöskentelyn jälkeen tapaamisia, pohdintoja siitä miten tietoa saataisiin levitettyä muille tahoille ja miten tämä tulee tehdä. Luvussa kuusi (6) on kuvattu erilaisia mahdollisia yhteistyöverkostoja ja yhteistyötahoja, joihin työpajan tuloksia voi lähteä esittelemään ja virittämään nuorten ideoiden pohjalta uusia kulttuurituotantoja.

Tulevaisuudessa Lahden Nuorisopalveluilla ja kulttuurisen nuorisotyön tiimillä on kiinnostusta toteuttaa työpaja uudelleen eri kohderyhmän kanssa. Työskentelyä haluttaisiin lähteä kokeilemaan iältään nuorempien lahtelaisten kanssa. Keskusteluja on myös käyty, että Lahden nuorisovaltuusto osallistuisi työpajaan ja sitä kautta voisi kerätä omia ajatuksiaan lahtelaisen kaupunkikulttuurin tulevaisuudesta.

Nuorten ideat lahtelaisen kulttuurikentän kehittämiseksi sisältää elementtejä myös tulevaisuuden rakentamisesta. Tulevaisuutta ennakoidessa, omaa elinympäristöään tarkastellessa ja tulevaisuuden Lahtea kuviteltaessa työpajan keinoin nuoret pääsevät itse luomaan mielikuvia houkuttelevasta ja heidän itsensä näköisestä elinympäristöstä. Mikäli heidän ajatuksiaan kuullaan ja niitä lähdetään viemään eteenpäin sekä heidän omaa osallistumistaan osataan tukea ja rohkaista sopivalla tavalla, voi sillä olla positiivisia vaikutuksia Lahden kaupungin ja Lahden alueen elinvoimaisuuteen.

Nuoret ovat Lahden alueen tulevaisuuden kannalta tärkeässä roolissa. Mitä sitoutuneempia, osallistuneempia ja vaikuttamishaluisimpia he ovat nyt, olettaen, sitä suuremmalla halulla he haluavat osallistua oman elinympäristönsä kehittämiseen elämänsä tulevissa vaiheissa.

LÄHTEET

AnswerGarden 2023. A minimal tool for maximum feedback. Viitattu 18.11.2023.
<https://answergarden.ch/about-AnswerGarden/>

Dufva, Mikko & Rekola, Sanna 2023. Megatrendit 2023 – ymmärrystä yllätysten aikaan. Sitran selvityksiä 224 1/2023, 6.

Dufva, Mikko & Rowley, Christopher 2022. Heikot signaalit 2022 – tarinoita tulevaisuuksista. Sitran selvityksiä 200 1/2022, 6–8.

Eloranta, Elina 2019. Esteettinen kahdentuminen kokemuksena toden ja fiktion draamassa. Taidekasvatuksen kandidaatintutkielma. Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Finlex 2023. Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 11.9.2023.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Freire, Paolo 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Vastapaino. Tampere.

Gaver, Bill & Dunne, Tony & Pacenti, Elena 1999. Cultural Probes. Interactions 6 (1).

Hautio, Minna 2023. Suullinen tiedonanto. 8.11.2023.

Honkala, Nina & Laitinen, Liisa 2017. Näkökulmia taiteen ja kulttuurin tutkituista vaikutuksista. Sitra, Artikkelit. Viitattu 18.10.2023. <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksiin/>

Hyvää huomista -tulevaisuuspodcast. Jakso 23: Mitä jos kiinnittäisit huomiosi heikkoihin signaaleihin? Sitra. <https://www.sitra.fi/artikkelit/mita-jos-kiinnittaisit-huomiosi-heikkoihin-signaaleihin/>. Viitattu 1.10.2023.

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leeman, Lars & Lääperi, Raija & Scheider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuus viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33/2017. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Korhonen, Pekka & Airaksinen Raija 2008. Hyvä hankaus- teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja nro. 38.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Vastapaino. Tampere.

Lahden kaupunki 2023a. Avustukset ja osallisuus. Mahdollistamo. Viitattu 14.11.2023.

<https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/avustukset-ja-osallisuus/>

Lahden kaupunki 2023b. Kansainvälinen toiminta. Viitattu 14.11.2023.

<https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/kansainvalinen-toiminta/>

Lahden kaupunki 2023 c. Kasvatus ja koulutus. Viitattu 14.11.2023.

<https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/>

Lahden kaupunki 2023d. Kasvatus ja koulutus. Lahden Nuorisopalvelut. Viitattu 11.9.2023.

<https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/>

Lahden kaupunki 2023e. Lahden kaupungin strategia. Viitattu 11.9.2023.

<https://www.lahti.fi/tiedostot/lahden-kaupungin-strategia-lahti-tehty-kestavaksi-2030/>

Lahden kaupunki 2023f. Lahden Kulttuuripalvelut. Viitattu 8.10.2023.

<https://www.lahti.fi/vapaa-aika/kulttuuri/kulttuuripalvelut/>

Lahden kaupunki 2023 g. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Viitattu 14.11.2023.

[://www.lahti.fi/tiedostot/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma/](https://www.lahti.fi/tiedostot/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma/)

Lahden kaupunki 2021 h. Mahdollistamo tukee nuoria unelmiensa toteuttamisessa. Viitattu 14.9.2023.

<https://www.lahti.fi/uutiset/mahdollistamo-tukee-nuoria-unelmiensa-toteuttamisessa/>

Lahden kaupunki 2023i. Lahden museot. Malva. Opi Malvassa. Museopedagogia Malvassa.

Viitattu 9.10.2023. <https://www.malvamuseo.fi/tee-ja-koe/opi-malvassa/>.

Lahden kaupunki 2023j. Lahden Nuorisopalvelut. Nuorisopalveluiden toimintakertomus

2022. Viitattu 11.9.2023. <https://www.lahti.fi/uploads/2023/03/2298444b->

[nupa_toimintakertomus_2022_web.pdf](https://www.lahti.fi/uploads/2023/03/2298444b-nupa_toimintakertomus_2022_web.pdf)

Lahden kaupunki 2022k. Lahden Nuorisopalvelut. Yhteisen arvotyöskentelyn yhteenveto

19.5.2022. Ei julkaistu.

Lahden kaupunki 2023 l. Nuorten työ- ja valmennuspalvelut, DraamaLab. Viitattu 15.11.2023.

<https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/nuorten-tukipalvelut/nuorten-tyo-valmennuspalvelut/>

Lahden kaupunki 2023 m. Nuorisovaltuusto. Viitattu 14.11.2023.
<https://www.lahti.fi/kaupunki-ja-paatöksenteko/osallistu-ja-vaikuta/nuorisovaltuusto/>

Lahden kaupunki 2023 n. Lahden väkiluku oli 120 228 tammikuussa 2023. Viitattu 28.11.2023.
<https://www.lahti.fi/uutiset/lahden-vakiluku-oli-120-228-tammikuussa-2023/>

Lahden nuorisovaltuusto 2023. Instagram-julkaisu @lahdennuva 9.11.2020. Viitattu 11.9.2023
https://www.instagram.com/p/CHYSnlFHYav/?img_index=1

Mattelmäki, Tuuli. Muotoiluluotaimet 2006. Muotoilun laitos. Publication series of the University of Art and Design Helsinki A, 69/2006.

Mieli Ry 2023. Nuorten hyvinvointiohjelma. Viitattu 14.11.2023.
<https://mieli.fi/yhteiskunta/miten-mieli-ry-vaikuttaa/mielenterveys-eduskuntavaaleissa-2023/nuorten-hyvinvointiohjelma/>

Nuori kulttuuri 2023. Kulttuurinen nuorisotyö. Viitattu 27.10.2023.
<https://nuorikulttuuri.fi/kulttuurinen-nuorisotyö/>

Nuorten vaikuttaminen tapahtuu usein virallisten väylien ulkopuolella. Mitä kuuluu nuorille-podcast 2020. Viitattu 13.11.2023. <https://nuorisoala.fi/nuorten-vaikuttaminen-tapahtuu-usein-virallisten-vaylien-ulkopuolella/>

Owens, Allan & Barber, Keith 2001. Draama suunnistus -prosessidraaman arviointi ja reflektointi

Rainio, Elina 2009. Prosessidraama ja tutkiva teatterityö. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Sitra 2023. Megatrendit 2023. Ota kaikki irti megatrendeistä. Viitattu 18.11.2023.
<https://www.sitra.fi/aiheet/megatrendit/#mista-on-kyse>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 2023. Lasten ja nuorten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2023.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147270/Lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointi%20Kouluterveyskysely%202023%20Tilastoraportti%2048_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tilastokeskus 2023. Kuntien avainluvut. Vuoden 2023 aluejako, Lahti. Viitattu 3.12.2023.
<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2023&active1=KU398>

Ympäristöministeriö 2023. Mitä on kestävä kehitys? Viitattu 11.9.2023. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

HAASTATTELUT

Peltoniemi, Laura 2023. Projektikoordinaattori. Lahti, 13.10.2023. Haastattelija: Lauri Keskiväli

LIITTEET

Mahdollistamo-hankkeen koordinaattori Laura Peltoniemen teemahaastattelun kysymykset, Lahti 13.10.2023.

Mikä on Lahden Nuorisopalveluiden kulttuurisen nuorisotyön tiimi?

Mitkä ovat kulttuurisen nuorisotyön tiimin ydintehtävät?

Mitä on Mahdollistamo -hanke ja mistä hanke on saanut alkunsa?

Mitkä ovat Mahdollistamon päätavoitteet?

Miten kehittämis- ja ohjausryhmä ovat tulleet osaksi Mahdollistamo -hankkeen toimintaa?

Mitä tuloksia ensimmäinen hankevuosi on tuottanut? Kuinka monta nuorten projektia on päästy toteuttamaan?

Mitä onnistumisia hankkeen ensimmäinen vuosi on tuottanut?

Mitä pitää hankkeessa vielä kehittää ja mitkä ovat hankkeen tulevaisuuden näkymät?

Työpajatyöskentelyn palautekysymykset nuorille

Millaista oli osallistua yhteiseen työskentelyyn? Mikä oli sinulle helppoa? Mikä haastavaa?

Millaisia ajatuksia sinulla on työskentelyn teemoista? Mikä teema oli erityisesti mielenkiintoinen? Mikä siitä teki sinulle mielenkiintoisen?

Millaista työskentely sinulle oli? Oliko työpajakertojen määrä sopiva? Entä työpajojen kesto ja jaksotus?

Miten kehittäisit työskentelymallia? Mitä lisäisit? Mitä muuttaisit? Mitä poistaisit?

Vapaa sana -mitä muuta haluaisit vielä kertoa omasta kokemuksestasi työskentelystä?